

Masarykova univerzita v Brně
Pedagogická fakulta
Katedra ruského jazyka a literatury

Překlad současné ruské povídky
Vladimír Vasiljev: Skromný génius podzemky

Bakalářská práce

Brno 2010

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Simona Koryčánková, Ph.D.

Vypracoval:
Michal Kamenský

Děkuji PhDr. Simoně Koryčánkové, Ph.D. za cenné rady a připomínky, které mi v průběhu přípravy této práce poskytla.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně a použil jen prameny uvedené v seznamu literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena na Masarykově univerzitě v Brně v knihovně Pedagogické fakulty a zpřístupněna ke studijním účelům

.....

podpis

Obsah

1. Úvod.....	5
2. Teoretická část.....	7
2.1 Úvodem o překladu.....	7
2.2 Teorie překladu	8
2.2.1 Překladatelské strategie	8
2.2.2 Překladatel a jeho práce	11
2.2.3 Překladatelské postupy a metody.....	16
3. Praktická část.....	21
3.1 Biografie autora	21
3.2 Praktický překlad	25
3.3 Analýza složitých jevů pro překlad	42
3.3.1 Překlad vět a souvětí	42
3.3.2 Autorský styl	43
3.3.3 Překlad frazeologizmů a slangu.....	44
3.3.4 Místní názvy ulic a stanic metra.....	44
3.3.5 Vysvětlivky	45
3.3.6 Citát z Puškina.....	46
3.3.7 Další obtížné pasáže pro překlad	47
4. Závěr.....	50
5. Použitá literatura	51
6. Резюме	55
7. Přílohy.....	61

1. Úvod

Tématem předložené bakalářské práce je umělecký překlad současné ruské povídky. Pro praktický překlad byla zvolena první část dvoudílné povídky *Skromnyj genij podzemki*, kterou napsal autor vědeckofantastické literatury Vladimír Vasiljev.

Povídku *Skromnyj genij podzemki* jsem hledal na ruskojazyčném internetu; kde tuto povídku a většinu ostatní autorovi tvorby lze najít v online knihovnách či koupit v elektronické verzi. Při výběru povídky pro překlad a tématu bakalářské práce byl zohledněn můj dlouhodobý zájem o vědeckofantastickou literaturu a tvůrčí psaní. Důvodem této práce byl rovněž fakt, že v naší zemi je vydáváno jen několik ruských autorů science fiction, s ostatními autory se téměř nesetkáváme.

Tvorba Vladimíra Vasiljeva je mi, hlavně kvůli rozsahu témat jeho tvorby, velmi blízká a dá se přirovnat k dílům naší, tak i světové sci-fi literatury. Ačkoli, především díky Sergeji Lukjaněnkovi, mu v České republice už dva romány vyšly, zbytek jeho tvorby je pro nás naprosto neznámý. V přiložené povídce se dostaneme do současné Moskvy a hlavně do jejího metra, kde se odehrává fantastická zápletka a prolínání různých realit. Hlavním hrdinou je novinář, do jehož všedního života zasáhnou nadpřirozené síly. V povídce, která je napsána er-formou, nám Vasiljev ukazuje, jak by mohlo na psychiku člověka zapůsobit náhlé objevení se nové stanice metra. Autor se nám tuto situaci snaží přiblížit co nejvíce, povídka je proto napsána v hovorovém stylu, nacházíme časté slangové výrazy a setkáváme se s mnoha ruskými a zejména moskevskými reáliemi.

Při překladu povídky je především nutné se snažit zachovat autorský styl, ale zároveň tak, aby byl text v češtině přitažlivý, čtivý a co nejvíce srozumitelný.

V teoretické části této práce – teorie překladu, kde budou shrnuty základní

metody a zásady překladu. Následuje část praktická, ve které se nejdříve seznámíme s autorem, poté bude následovat vlastní překlad první části povídky Vladimíra Vasiljeva a poslední kapitolou bude analýza obtížných pasáží překladu, se kterými jsem se při překladu setkal.

Očekávám, že se díky této práci hlouběji seznámím s ruským jazykem, zejména s jeho psanou podobou v současné umělecké ruské literatuře. Práce bude bezesporu náročná i v hledání adekvátních českých ekvivalentů k ruským výrazům zejména tehdy, pokud se setkám s hovorovou ruštinou. Předpokládám také, že si rozšířím znalosti v používání různých informačních zdrojů při vyhledávání podrobností důležitých pro správný překlad. A v neposlední řadě se těším na zajímavou, ale zároveň i obtížnou překladatelskou práci.

2. Teoretická část

2.1 Úvodem o překladu

Překladatelská činnost, ať už jde o překlad umělecký či komerční, neodmyslitelně patří ke každé národní literatuře a společnosti vůbec. Je to jazykový prostředek, díky kterému si lidé rozšiřují znalosti o jiných kulturách, seznamují se s reáliemi jiných zemí, předávají si znalosti z oblasti věd; může jít rovněž jen o prostý nástroj k tomu, abychom poznali, čím se baví lidé za našimi (jazykovými) hranicemi. Přestože se v dnešním měřítku může jevit, že anglický jazyk získává podobnou úlohu jako ve středověku latina, tedy nadnárodního jazyka, kterým komunikuje většina vzdělaného světa, potřeba překladu je zatím stále ještě aktuální.

S překladem se stále ještě setkáváme na každém kroku. V běžném životě je to zřejmě důsledek našeho pohodlného konzumního života – na našem trhu působí velké množství zahraničních firem, ale ve většině případů se setkáváme s česky psanými reklamami, počítačový software či hry mají větší naději na úspěch, pokud jsou lokalizovány do adekvátních jazyků a i překladatelská činnost v oblasti filmové tvorby (ať už jde o dabing či vytváření) titulků je stále na dobré úrovni, a nemusí se jednat jen o profesionální překlady. Je to důsledek pohodlnosti člověka, díky kterému se budeme s překladem ve všedním životě ještě dlouho setkávat. Je to samozřejmě dáno i tím, že mateřský jazyk je bohatstvím každého národa, na který je daný národ hrdý, pečuje o něj; a překlady tento jazyk velmi obohacují, neboť nutí překladatele hledat nové cesty, postupy a prostředky mateřského jazyka tak, aby se vyrovnal z ostatními jazyky.

Překlad na vědecké úrovni už díky jednotčímu vlivu angličtiny nemusí mít tak pevné místo, jak tomu bývalo – pokud někdo prezentuje své poznatky, používá k tomu právě anglický jazyk a i naopak k dohledávání podstatných informací se obrací na anglojazyčnou literaturu.

Nejzajímavějším odvětvím v překladatelské praxi však je umělecký překlad. Na rozdíl od vědeckých textů, které se překládají takřka strojově, slovo od slova, je u uměleckého překladu důležitá překladatelova invence. Je velmi podstatný jeho cit pro oba jazyky (ze kterého se překládá i do kterého se překládá), znalost poměrů země, z níž dané dílo pochází, a překladatelova vlastní umělecká vyzrálost s cílem nejen text přeložit, ale také zachovat styl autora a zároveň zpřístupnit text čtenáři, pro kterého by text měl být čtivý a srozumitelný.

V následujících teoretických kapitolách předkládáme stručný přehled, jak jsou v současné době formulovány poznatky k teorii překladu.

2.2 Teorie překladu

2.2.1 Překladatelské strategie

V současné době vedle sebe existuje několik překladatelských strategií. Ústřední bod, ve kterém se tyto strategie střetávají, je především v tom, jak „věrně“ se má překládat. Samozřejmě nejde o to, že by si překladatel mohl svévolně vymýšlet, ale jde o postupy, jak přistupovat k originálnímu i překládanému textu vzhledem k tomu, jaký je cíl daného překladu. Úkolem této práce ale není podat podrobný přehled všech strategií, které současná teorie překladu překladateli nabízí. Seznámíme se pouze se základními přístupy uměleckého překladu (samozřejmě se dají aplikovat i v jiných oblastech), které se svými principy nejvíce liší a zároveň jsou to principy všech jednotlivých strategií; každá strategie se pak mírně upravuje či se k ní něco doplňuje. K těmto dvěma přístupům lze zařadit *funkcionalistické* (v jistém smyslu rovněž adaptační či tvůrčí) strategie překládání a *reprodukční* (ekvivalence, antiadaptační či adekvátní) strategie.

A. Funkcionalistické strategie:

Základním pojmem u funkcionalistického překládání je *zakázka*¹ či *objednávka*. Jsou to veškeré možné informace podstatné k samotnému uskutečnění překladu, které překladateli poskytuje zadavatel překladu. Díky tomu už na začátku své práce překladatel ví, komu bude jeho překlad předkládán a jak má na příjemce působit – bude tedy znát, jakou *funkci* má naplňovat jeho výsledný překlad. Tím jsou tedy pro překladatele definovány všechny základní postupy, které bude moci a muset použít: je rozdíl překládat jeden a ten samý text, například pohádkový příběh, pro filologickou analýzu textu nebo jako text, který bude splňovat podobnou (nelze říci stejnou, protože vždy bude rozdíl mezi vysílací a přijímací kulturou) funkci jako původní dílo.

Funkcionalistické překládání tedy bude nejvíce zajímat, jak bude výsledné dílo působit na jeho příjemce. A kvůli tomu, že výchozí text pochází z jiného jazykového a hlavně kulturního prostředí, s jinými literárními tradicemi, musí se překladatel často uchýlovat k metodám tvůrčího psaní, poněvadž k dosažení kýženého efektu díla je pravidelně nucen „převyprávět“ podstatnou část sdělení autora původního díla – na rozdíl od reprodukčních strategií, které se snaží o co největší ekvivalentnost obou textů. Jen tak bude mít například detektivní zápletky stejný výsledný efekt jak na původního čtenáře, tak i na čtenáře přeloženého textu.

B. Reprodukční strategie

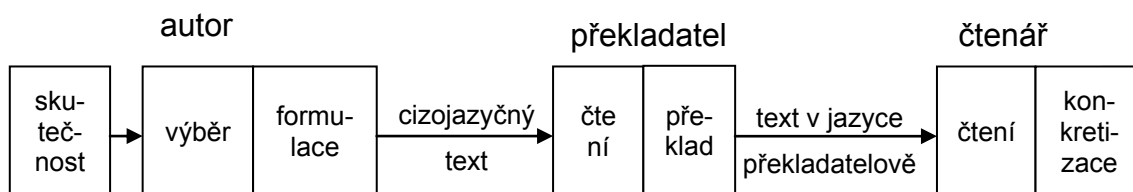
Tato metoda byla velmi rozšířena v polovině 20. století, ale i v současné době nachází v překladech uplatnění a rovněž se neustále rozvíjí.

Pokud překladatel pracuje podle principů ekvivalence či antiadaptace, neměla by ho zajímat výsledná funkce překládaného textu, ale pouze to, jak správně interpretovat skutečnost, kterou převedl autor do psané podoby, v cílovém jazyce čtenáře. Je to tedy dvoustupňový komunikační řetězec a Jiří

---

¹ srv. Fišer Z. 2009, s. 14.

Levý ho znázornil takto²:

Při funkcionalistickém překladu v rámci některých zakázek provádí konkretizaci již překladatel, kdežto v rámci reprodukčního překladu se překladatel pouze snaží co nejvěrněji převést původní dílo, bez zbytečných tvůrčích zásahů. Levý to shrnuje následovně: „Cílem překladatelovy práce je zachovat, vystihnout, sdělit původní dílo, nikoliv vytvořit dílo nové, které nemělo předchůdce; cíl překladu je reprodukční.“³

Vidíme tedy, že hlavní rozdíl je v tom, zda je cílem překladu pro překladatele co nejvěrnější a srozumitelné přetlumočení originálu nebo výsledná funkce překladu. Ale i přes toto nejobecnější rozdělení nelze říci, že by se tyto dvě strategie neprolínaly. Funkcionalistické překládání vzniká jako nespokojenost s dvoustupňovou teorií překladu – při formulování teorie funkcionalistického překladu se tedy mohly využít všechny osvědčené postupy a zařadit je do lépe vyhovujících pravidel. Naopak reprodukční překládání se ve svém vývoji občas uchyluje k funkcionalistickým postupům při hledání optimálního řešení obtížných situací pro překlad. I u antiadaptacních přístupů se překladatel řídí pravidlem, že je pro něj prioritou opět vytvořit umělecký text s podobnou funkcí jako originál. Překladatel tedy musí zopakovat autorův výchozí tvůrčí záměr tak, aby překlad působil podobně na hypotetického čtenáře jako originál – a tohoto cíle nelze dosáhnout bez tvůrčích zásahů překladatele⁴.

² Levý, J. 1983, s. 42.

³ Levý, J. 1983, s. 83.

⁴ srv. Hrdlička, M. 2003, s. 22.

2.2.2 Překladatel a jeho práce

Díky rozdílům v přístupech, funkcionalistickém a reprodukčním, je zřejmé, že budou i rozdílné postupy překladatelské práce. Na druhou stranu se vždycky budou shodovat v těch nejpodstatnějších jevech, jako je například důležitost dokonalého seznámení se s předlohou.

Na začátku funkcionalistického překládání je třeba si uvědomit několik skutečností, na rozdíl od překladatele využívající reprodukční strategie.

- jaký text se bude překládat, jakým způsobem se bude překládat a jak má vypadat výsledný překlad
- jaké tvůrčí vlastnosti jsou vlastní překladateli a jakým způsobem to ovlivní výsledek
- jaké všechny překladatelské postupy může překladatel u své práce použít s ohledem na to, k jakému účelu je text překládán⁵.

Tyto body ovlivňují výsledný obraz překladu, což je překladatelův jediný prezentovatelný, a tím i nejdůležitější, výsledek jeho práce. Díky formulaci jednotlivých otázek, si překladatel už ze začátku ujasní, pro koho je výsledný překlad určen, k jakému účelu se bude používat a jaké postupy při překladu využije. Zároveň si tím i upřesní, jak velkou měrou bude muset do překladu tvořivě zasahovat k dosažení výsledku podle zadavatele zakázky. Například u vědeckých textů se používá zejména lingvistického (doslovného či filologického) překladu, či větší míry jejich prvků; pro vědecké účely je mnohem důležitější obsah překládaného textu, než jakými prostředky je daný text překládán do cílového jazyka. K větší míře tvůrčího psaní překladatel sáhne například při překladu beletrie, pokud zakázka jeho práce směřuje právě na čtenáře beletrie; jeho překlad musí dosáhnout potřebného efektu uměleckého působení právě na tyto čtenáře.

Podle zásad reprodukční strategie by se překladatel těmito otázkám měl vyhnout. Zde není důležitá snaha přetvářet dílo kvůli určité funkci překladu, tedy

---

⁵ srv. Fišer, Z. 2009, s. 14

nijak ho neadaptovat do cílových podmínek, nýbrž pouze reprodukovat výchozí dílo. Vědecký text se bude překládat jako vědecký text, pohádka jako pohádka, atd.

Nejvíce složitým aspektem uměleckého překladu je rozdílnost původního textu a výsledného přeloženého textu. Nejmarkantnější odlišnost je právě v tom, že překladatel převádí dílo z jednoho jazyka do druhého. Tím se může změnit suma informací, která je v předloze obsažena, neboť ne všechny jazykové prvky lze převést z jednoho jazyka do druhého při zachování obsahové správnosti (k jazykovým změnám mohou náležet například rozdíly v gramatických rodech u pojmenování zvířat či věcí, kdy tyto rody mají obsahový význam v daném textu). Překladatel pak musí hledat tvořivé řešení, jak se těmto problémům vyhnout. Přestože čtenář může očekávat, že se setkává s totožným textem, jako byl originál, u uměleckého překladu tomu tak nebývá a překlad je vždycky „jen velmi blízký“ originálu (i u doslovného překladu, kde mizí podtextové a umělecké kvality textu). Z toho jasně vyplývá, že další rozdíly nutně nacházíme i v samotném obsahu textů, ačkoli se překladatelé snaží, aby tato rozdílnost byla co nejmenší. Do této oblasti budou například patřit překlady reálií, které ve výchozím jazyku (potažmo kultuře) jsou a v cílovém ne (příkladem může být problematika nesprávného překladu ruské reálie *зак* českou reálií *mukl*). Překladatel si může volit jako řešení těchto překladových obtíží různé přístupy: buď hledání ekvivalentních výrazů v cílovém jazyce, nebo může použít kreativní přístup a díky svým tvůrčím schopnostem obtížnou informaci kreativně pozmění, aby hypotetickému čtenáři překládaného textu poskytla odpovídající ideu původního textu. Opět se tedy setkáváme s konfrontací našich dvou strategií. Kreativní překladatelskou práci nazývá Zbyněk Fišer tvořivým překladem a definuje ji takto: „...tvořivý překlad je takový, který vychází z možností výchozího textu, daných věcnými a estetickými, kulturními a komunikačními informacemi, a který respektuje konkrétní komunikační funkci, [...] jakou bude text hypoteticky naplňovat v cílovém

prostředí.“⁶.

Z toho tedy vyplývá, že se překladatel touto tvořivou činností musí zejména snažit, aby čtenář, pro kterého je dílo tvořeno, obsahově pochopil v kulturních souvislostech, ve kterých žije, přičemž by se měl překladatel snažit o co největší podobnost s výchozím textem. Ale jaké vlastnosti pak musí takový překladatel splňovat, aby mohl správně vykonávat svoje povolání?

Ať už se jedná o profesionálního či neprofesionálního překladatele (odborník určitého vědního oboru zabývající se sekundárně překladem vědeckých textů, básník, pracovník ve firmě zabývající se překladem pro vnitřní potřebu firmy, student či žák) měl splňovat alespoň tři nejzákladnější podmínky pro překladatele, které zmiňuje Levý jako samozřejmé minimum⁷:

1. překladatel má znát jazyk, z kterého překládá
2. překladatel má znát jazyk, do kterého překládá
3. překladatel má znát realie cizího prostředí díla nebo příslušný vědní obor u díla odborného.

Přestože se jedná o logické překladatelské minimum, které si není těžké odvodit, pro začínajícího překladatele to je velmi užitečný náhled na to, co se od něj očekává. Podrobnějším zkoumáním problému přijdeme k tomu, že překladatel by měl mít určité překladatelské kompetence⁸. Ideální překladatel by měl mít:

- jazykovou kompetenci ve výchozím i cílovém jazyce
- analyticko-interpretativní kompetenci
- textotvornou kompetenci
- speciální dovednosti: sociálně-organizační, rešeršní
- integrující kompetence kulturní či interkulturní
- strategická kompetence

---

⁶ Fišer, Z. 2009, s. 27

⁷ Levý, J. 1958, s. 5

⁸ srv. Fišer, Z. 2009, s. 29 – 45.

Analyticko-interpretální a textotvornou kompetenci rovněž zmiňuje Levý⁹ ve formě požadavků na překladatelovu práci, podle kterých jsou úkoly překladatele¹⁰:

1. pochopení předlohy
2. interpretace předlohy
3. přestylizování předlohy

Je tedy zřejmé, že i v tomto ohledu jsou všechny strategie velmi těsně propojeny. Funkcionalistická pouze přesně definuje další kompetence, ale i tak bychom některé z nich u Levého rovněž našly.

Jazyková kompetence, kterou uvádí už Levý (viz. výše) ve svém základním triviu, je u překladatelské činnosti zcela samozřejmá. Překladatel by měl výborně zvládat jak svůj mateřský jazyk, tak i jazyk ze kterého překládá. S tím jsou i svázány požadavky jazykové znalosti speciálních prvků odborného stylu, pokud překládaný text zasahuje do vědeckých oblastí, apod.

Do analytické části analyticko-interpretální kompetence překladatele patří schopnost lingvisticky pochopit text (např. vyvarovat se kontextové záměně mnohoznačných slov), najít v něm všechny prostředky, jakými autor originálu navozuje náladu či podbarvení textu, a nalézt v textu autorův umělecký záměr. Po důkladné analýze textu pak přichází interpretační část, kde překladatel tlumočí zjištěné skutečnosti. Při této fázi často dochází ke konfliktům, protože právě zde se setkáváme s rozdílností výchozí a mateřského jazyka – nikdy nemůže počítat s tím, že cílový jazyk bude disponovat adekvátními a stejně mnohoznačnými slovy jako výchozí jazyk. Překladatel tedy musí správně interpretovat text při použití slova sice významově chudšího, ale díky předcházející důsledné analýze, co nejvíce odpovídajícího ideovým představám autora originálu.

Textotvorná kompetence patří k těm důležitějším, ale také obtížnějším. Je to také bod, ve kterém funkcionalistické a reprodukční strategie rozcházejí. U

---

⁹ srv. Levý, J. 1983, s. 51–81.

¹⁰ Levý, J. 1983, s. 51.

funkcionalistického překladu jde o tvůrčí dovednost přestylizování předlohy tak, aby splňoval danou funkci podle zadání zakázky. U reprodukční strategie jde pouze o „umělecky hodnotné přestylizování předlohy“¹¹. Překladatel musí umět správně používat výstavbové a žánrové postupy cílového jazyka, tak aby výsledný text měl odpovídající účinek na čtenáře: buď podle zakázky, nebo jako předloha.

Do speciálních kompetencí patří například obrazotvornost (slouží mimo jiné i při analýze textu, kdy si překladatel musí správně vyložit určitý úsek textu, tedy si danou situaci představit), schopnost tvůrčího psaní (překladatel by měl být ve svém mateřském jazyce schopen vytvořit krátké literární texty různých žánrů, a ačkoli nemusí jít o texty s vysokou uměleckou hodnotou, pomáhají překladatelům při kreativním řešení překladatelských problémů), sociálně-organizační kompetence (schopnost nastolit pro svou práci ideální podmínky, tedy vybavit se slovníky, technikou, kontaktovat se s odborníky z rozličných vědních oborů, apod.) a kompetence řešeršní (je svázána s předchozí kompetencí a jde o schopnost umět vyhledávat ve slovnících, encyklopediích, radit se s spolupracovníky, tedy využívat pro svou práci veškeré možné zdroje informací).

Kulturní kompetencí je myšleno, že překladatel musí znát a chápat veškeré prvky kultury: jak té, ze které pochází překládané dílo, tak i té, do které je dílo překládáno. Musí je pochopitelně umět i správně přeložit. Interkulturní kompetence je podle Jany Rakšányiové nejvyšší kompetencí překladatele: „schopnosť prijímať a interpretovať signály východiskovej kultúry a transferovať ich do signálnej sústavy cieľovej kultúry“¹² Překladatel tedy není jenom „převaděčem“ textu z jednoho jazyka do druhého, ale je i jakýmsi zprostředkovatelem styku dvou kultur.

Strategická kompetence nejenže určuje, jaké překladatelské strategie překladatel zná, ale je to i schopnost rozhodnout se, které strategie při překladu

---

¹¹ Levý, J. 1983, s. 67.

¹² Citováno dle: Fišer, Z. 2009, s. 44.

určitého textu použije – bude se rozhodovat na základě toho, jakou funkci má výsledný text mít, kdo by měl být příjemcem textu, atd.

2.2.3 Překladačské postupy a metody

Existuje mnoho překladačských metod a postupů, které všichni překladačelé používají, nehledě na to, jakou používají překladačskou strategii. Se všemi, ať už ví jak je pojmenovat nebo ne, se ve své praxi s větší či menší měrou vždycky setkají.

Pro funkcionalistický překlad je charakteristické, aby překladačel zvládal metody tvůrčího psaní. Hrehovčík k tomu říká: „Trénink v tvorivom písaní v cieľovom jazyku je dôležitý, pretože dobrí pisatelia robia dobré preklady.“¹³ Zde se totiž překladačelé nesnaží čtenářům předložit přeložený originální text, ale jejich cílem je vytvořit na základě originálu funkční umělecké dílo v cílovém jazyce.

Při překladu se tedy setkáváme s mnoha překladačskými metodami. Dušan Žváček¹⁴ je rozděluje na tři základní prvky:

- a) překlad slova
- b) překlad slovního spojení
- c) překlad věty

Při překladu slova¹⁵ mají nebo nemají lexikální (slovníkové) shody. Ve většinu případů tyto shody (tedy, že slovu z výchozího jazyka odpovídá slovo z cílového jazyka) nacházíme a podle toho, jak si odpovídají jednotlivé významy těchto slov, rozlišujeme:

- ekvivalenty – slova, jejichž významy jsou ve všech případech stejné. Jsou to hlavně geografické názvy (Москва ~ Moskva), číslovky (тридцать ~ třicet), názvy dní a měsíců (январь ~ leden) a různá terminologie (нейтрон ~ neutron)

¹³ Citováno dle: Fišer, Z. 2009, s. 197.

¹⁴ srv. Žváček, D. 1998, s. 13–17.

¹⁵ srv. Žváček, D. 1998, s. 13–14.

- varianty – o variantech mluvíme tehdy, pokud k slovu z výchozího jazyka nacházíme několik lexikálních shod v cílovém jazyce. Pak z těchto analogických slov musíme vybírat slovo, které nejlépe funguje v daném kontextu.

Pokud nenacházíme lexikální shody, například u neologismů, reálií a různých názvů, nabízejí se nám tři možnosti, jak si s těmito slovy poradit:

- transliterace nebo transkripce – s transliterací a transkripcí se setkáváme například u vlastních jmen (Чайковский ~ Čajkovskij)
- perifráze – slova se překládá opisem, tedy slovním spojením či větou.
- Kalkování – (workaholic ~ трудоголик)

Při překladu slovního spojení¹⁶ je nutné rozlišovat, zda se jedná o *volná slovní spojení* nebo *ustálená frazeologická spojení*:

- Při překladu volného slovního spojení je nejenom důležitý překlad jednotlivých prvků tohoto spojení, ale i to, v jakém jsou tyto prvky vztahu. V překladech (hlavně z ruštiny do češtiny) se setkáváme hlavně s *transpozicí* (shodný přívlástek se mění v neshodný a naopak). Patří sem i případy, kdy ruské slovní spojení překládáme do češtiny jedním slovem a naopak (většinou se jedná o terminologické výrazy: взрычатое вещество ~ výbušnina).
- U ustálených frazeologických spojení není ani tak důležitý význam jednotlivých prvků spojení, jako význam, který nese celé spojení dohromady. Tyto spojení dále dělíme na *obrazné* a *neobrazné*. U neobrazných slovních spojení je třeba se vyvarovat doslovného překladu, ke kterému nás často nutí původní jazyk (обратить внимание ~ všimnout si x obrátit pozornost). Při překladu obrazných frazeologizmů máme k dispozici několik možností:
  - Použití frazeologického ekvivalentu – ať už absolutního

¹⁶ srv. Žváček, D. 1988, s. 15–16.

(капля в море ~ kapka v moři) či částečného (Рука об руку – ruku v ruce).

- Použití frazeologické varianty, tedy smyslově podobné frazeologismy s částečně odlišnou motivací (делать из мухи слона ~ dělat z komára velblouda).
- V některých případech je možné frazeologismus přeložit doslova, tedy užít kalk.
- Pokud se setkáme s frazeologismem, ve kterém jsou použity specifické výrazy daného národu (např. vlastní jména), musí se překladatel uchýlit k přeložení frazeologizmu volným slovním spojením tak, aby byl vystižen jeho smysl (Там Мамай воевал, все было на полу. ~ Byl tam velký nepořádek, všechno leželo na podlaze.).

Při překladu věty¹⁷ musíme brát v potaz, jak je shodná gramatická struktura obou jazyků. Vždycky však musí jít o ekvivalentní překlad celé věty; pokud jsou si jazyky velmi podobné, může překládat lexikálními ekvivalenty, pokud jsou rozdílné, budou se v překladech objevovat různé gramatické posuny, které by se měli adekvátně nahrazovat. Podle míry shody obou jazyků, tedy jak ekvivalentně je lze transformovat z jednoho na druhý, lze mluvit o překladu:

- Doslovném – pokud není mezi jazyky žádný rozdíl, věty lze přeložit doslova (Постройка железной дороги требует больших капиталовложений ~ Stavba železnic vyžaduje velkých investic).
- Adekvátním – pokud by se při doslovném překladu docházelo ke změně smyslu věty (výrazové prostředky a chápání mimojazykového kontextu je rozdílné). Dochází k tomu tehdy, pokud některé lingvistické kategorie či jednotky v druhém jazyce fungují jinak, či tam nejsou vůbec. Tyto kategorie musíme

---

¹⁷ srv. Žváček, D. 1998, s 16–17.

adekvátně nahradit – mluvíme o tzv. funkčních ekvivalentech, které mají stejnou funkci jako jejich protějšky v originálu (jak gramatickou, tak i smyslovou, estetickou, emocionální). Abychom dosáhli funkční ekvivalentnosti, máme k dispozici celou řadu postupů:

1. Transformace¹⁸:

Jedná se o velmi běžný překladatelský postup, ke kterému se uchylujeme, pokud určitou větu nelze přeložit doslova (ze stylistických či strukturně-gramatických důvodů) a musíme ji přeložit větou jinou tak, abychom zachovali jak její lexikální obsah, tak i smysl sdělení.

Při překladu z ruského jazyka se s transformacemi setkáváme často, zejména při překladu přechodníků a přídavných jmen slovesných, které v českém jazyce musíme většinou nahrazovat vedlejšími větami:

студент читавший   student, který četl

2. Modulace¹⁹

Jedná se rovněž transformace, ale na úrovni lexikální. Jde o záměnu jedné lexikální jednotky (slova, slovního spojení) za jinou, z lingvistických nebo extralingvistických příčin. Patří sem:

- Překladatelské rozšíření – tato metoda se užívá, pokud je při překladu nutné rozšířit sdělení tak, aby výsledné sdělení bylo sémanticky jednoznačné nebo pokud to vyžaduje jazyková tradice. V česko-ruských překladech se s ní běžně setkáváme při překladu do ruštiny:

Masarykova univerzita   Университет имени Масарика

- Redukce – používá se tehdy, pokud při překladu můžeme vypustit slova sémanticky nadbytečná:

Он видел женщину-врача   On viděl doktorku

- Záměny – rozlišujeme lexikální a kontextuální záměny. Při lexikálních záměnách dochází záměně jednotlivých slov jazyka původního nebo

---

¹⁸ srv. Žváček, D. 1998, s. 18.

¹⁹ srv. Žváček, D. 1998, s. 19.

slovních spojení slovy či slovními spojeními jazyka cílového, které mají jiný lexikální význam.

3. Kontextuální záměny²⁰

Dochází k nim, pokud je záměna motivovaná sémanticky nebo stylisticky. Tato záměna se tedy hodí pouze k odpovídajícímu překladu, je prováděna v odpovídajícím kontextu. K realizaci kontextuálních záměn opět slouží několik překladatelských postupů:

- Konkretizace – mluvíme o ní tehdy, pokud je v původním textu použito slovo se širokým významem (mnohoznačné) a v cílovém jazyce jsme nuceni použít slovo s užším významem.

- Generalizace – je to opak konkretizace, tedy překlad slova s úzkým významem slovem širšího významu. Překladatel je k tomuto kroku často nucen sáhnout v kontextech dané komunikace, ať už z důvodů jazykových nebo mimojazykových.

- Metoda antonymického překladu – při této metodě se kladná věta překládá větou zápornou nebo naopak.

- Kompenzace – tato metoda se užívá, pokud chceme převést jazykové zvláštnosti originálu. Může jít o ozvláštnění dialektem, nespisovným jazykem, zvláštnostmi mluvčího (například vypouštění souhlásek). Překladatel se může tvořivě přizpůsobit při překladu těchto pasáží ve svém jazyce.

- Metoda záměny důsledku příčinou a rovněž naopak.

- Substituce – patří k obtížnějším metodám překladatelské práce. Používá se tehdy, pokud při překládání musíme vyjádřit celistvou myšlenku úseku původního textu jinými jazykovými prostředky druhého jazyka. Nejčastěji se se substitucí setkáváme při překladu frazeologizmů, které jsou specifické hlavně pro hovorový a publicistický styl každého jazyka.

---

²⁰ srv. Žváček, D. 1998, s. 20.

3. Praktická část

3.1 Biografie autora

Vladimír Nikolajevič Vasiljev se narodil 8. srpna 1967 ve městě Nikolajev na Ukrajině, které leží na pobřeží Černého moře nedaleko přístavního města Oděsa. Jeho otec, Rus, byl strojním inženýrem a pracoval v továrně zabývající se výrobou nábytku. Jeho matka, Ukrajinka, pracovala jako švadlena. Rodiče byli, stejně jako mnoho dalších rodičů, velmi časově vytíženi. Má ještě starší sestru Taťánu, ale ani ta nevybočovala ze své role typického staršího sourozence a svému mladšímu bratrovi příliš času nevěnovala. Naštěstí ho jeho otec naučil velmi brzo číst (první slova přečetl už ve třech a půl letech) a tím pádem se jeho nejmilejšími společníky staly knihy. A zároveň měl velké štěstí v tom, že závodní knihovna byla bohatě zásobena mimo jiné knihami z oblasti fantasy literatury. Nežásadnější knihou v těchto prvních čtenářských letech, která Vladimíra Vasiljeva nasměrovala do světa science fiction, byl Neználek na Měsíci od Nikolaje Nosova.

Nástup do školy považoval Vasiljev za zdržování od čtení knih. Učit se příliš nemusel a základní školu prošel na pětky a čtverky (známkování je v Rusku obrácené, pětka je nejlepší známka) jen s minimální námahou. V tomto období ale objevil svůj druhý velký koníček – sport. Začal hrát fotbal a později i basketbal. S kamarády si chodili o přestávkách zakopat a později se dokonce domluvili se školníkem a zůstávali po vyučování v tělocvičně až do nočních hodin. Sport měl na Vasiljeva zásadní vliv v oblasti sociálních vztahů – díky sportu nebyl v průběhu svého studia považován za nespolečenského čtenáře knih, přestože se tak na začátku školní docházky svým spolužákům jevil.

Na konci základní školy maturoval z ruského jazyka a literatury, geometrie, kreslení a vojenské výchovy, všechno mu vyšlo na čtverku. Měl šanci se dostat

na kyjevskou univerzitu leteckého inženýrství – přijímací zkoušky zvládl, ale nestačilo to k přijetí. Měl však aspoň šanci navštívit Kyjev, město, které má nyní velmi rád. Po neúspěchu v Kyjevě nastoupil na technické učiliště (SPTU-21) v Nikolajevě. Jelikož mu studium nečinilo žádné problémy, mohl se zase věnovat svým koníčkům – sportu a knihám. V 1985 přerušil studium, protože ho povolali k armádě, ke spojovatelům. Sloužil v Turkménii na hranici s Iránem, nejdříve Ašchabadu, pak v blízkosti osady Bagir.

Svá první literární díla začal psát už na základní škole. V době vojenské služby (v dubnu 1987) mu, bez jeho vědomí, díky jeho kolegům z klubu přátel science fiction, vyšla v nikolajevských novinách jeho prvotina, povídka *Двойники*. Na konci února 1988 mu skončila vojenská služba, brzy na to dokončil i učiliště v oboru seřizovač výpočetních přístrojů a zařízení a začal pracovat na železnici v telefonní ústředně. Tady vydržel pouze rok a půl, pak začal cestovat; pracoval například jako prodejce knih nebo v počítačové firmě.

V roce 1991 mu vyšla jeho první kniha *Без страха и упрека*. Prodávala se docela dobře, po roce byla dokonce přeložena do bulharštiny. Po prvním úspěchu ale ještě přišla čtyřletá tvůrčí pauza. Až v roce 1996 se mu poštěstilo. Nejdříve vyšel jeho román *Клинки*, půl roku na to ještě sbírka povídek *Знак воина*. Pro Vasiljeva to byl kariérní obrat v životě a od té doby žil už jen ze svých honorářů.

Vladimír Vasiljev je velmi plodným autorem v oblasti fantasy a sci-fi. Stejně jako mnozí jiní autoři tohoto žánru i v jeho portfoliu najdeme obrovské množství povídek, které do sféry tohoto stylu literatury patří už od dob otce vědecko-fantastické literatury H. G. Wellse. Většinu z těchto povídek najdeme v dosud vydaných devíti sbírkách. Kromě nich je také autorem celé řady románů, hlavní měrou orientované spíše směrem k žánru sci-fi – postapokalyptické romány, cyberpunk či space odyssey. Za oněch patnáct let profesionální dráhy spisovatele mu vyšlo patnáct románů.

U nás se Vladimír Vasiljev zatím proslavil spoluprací se Sergejem

Lukjaněnkem na sérii knih o Hlídkách. Jejich společným dílem byla Denní Hlídka (v orig. Дневной Дозор, 2000) a samostatně Vasiljev přispěl románem Temná Hlídka (v orig. Лик Чёрной Пальмиры, 2003). Jsou to zároveň knihy, které se dočkaly nejvíce překladů do různých jazyků světa (např. angličtiny, němčiny, češtiny, francouzštiny nebo třeba i korejštiny).

Vladimír Vasiljev získal také několik literárních ocenění. Zejména na festivalu Звёздный мост²¹ získal ocenění v nominacích *Za nejlepší román* a *Cykly, série a romány na pokračování* a to:

- v roce 1999 třetí místo v kategorii *Za nejlepší román* za *Идущие в Ночь*
- v roce 2000 první místo v kategorii *Cykly, série a romány na pokračování* za *Дневной Дозор*
- v roce 2002 první místo v kategorii *Cykly, série a romány na pokračování* za *Наследие исполинов*
- v roce 2003 byl oceněn prvním místem jeho cyklus povídek a románů *Ведьмак из Большого Киева*
- v roce 2004 třetí místo v kategorii *Cykly, série a romány na pokračování* za *Лик Чёрной Пальмиры*
- v roce 2007 třetí místo v kategorii *Za nejlepší román* za *Сокровище «Капудании»*.

Kromě těchto ocenění získal ještě na ruské konferenci science-fiction РосКон²² v roce 2001 první místo za román *Дневной Дозор* (společně se Sergejem Lukjaněnkem) a v roce 2005 třetí místo za román *Антарктида online* (společně s Alexandrem Gromovem). Na krymském festivalu «Созвездие Аю-Даг»²³ získal v roce 2008 «Фиолетовый Кристалл» им. Л. П. Козинец za román *Сокровище «Капудании»* v kategorii za nejlepší dílo, které

---

²¹ «Звёздный мост» [online]. c2000 [cit. 2010-02-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.star-bridge.org/>>.

²² *Convent.ru* : РосКон [online]. 2010 [cit. 2010-02-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.convent.ru/roscon/>>.

²³ *Сайт Крымского Фестиваля Фантастики* : Созвездие Аю-Даг [online]. 2008 [cit. 2010-02-27]. Dostupné z WWW: <<http://audag.org/>>.

se zajímá o historii, kulturu, současný stav nebo budoucnost Krymu. Získal ještě i další ocenění, ale ty už nejsou příliš významné.

Některé Vasiljevovy díla byla rovněž převedena do formy audioknih. A kromě prozaické tvorby se částečně věnuje i skládání písní.

Povídku *Скромный гений подземки* napsal Vladimír Vasiljev v roce 2003 a vyšla v roce 2007 ve sbírce povídek *Гений подземки*.

3.2 Praktický překlad

Vladimír Vasiljev

Skromný génius podzemky

Část první, která skoro není fantastická

Stanice Marosejka

Ten večer se Glebyč pořádně zřídil. Teda ne totálně na šrot, tak jak se to, bohužel, občas přihodí i těm nejctnostnějším lidem – propil se jen k blaženému úsměvu, úžasně vláčné chůzi a k tomu neopakovatelného stavu duše, kdy člověk miluje celý tenhle zhovadilý svět, bez ohledu na jeho nespornou zhovadilost. Do metra Glebyče pustili celkem bez problémů, přestože se ženská u vchodu dívala vyčítavě a mladoučkový policajt, podezřívavý od hlavy až k patě, vyzvídá:

„Víš, kam jedeš, ožralo?“

„Nerážej, důstnik!“ odvětil Glebyč co nepohotověji a spolykal přitom polovinu hlásek. Chtěl mávnout rukou, jenom tak samosebou, ale najednou se zarazil: nechybělo moc, ztratil by rovnováhu a praštil by sebou na dlažbu mezi turnikety a policejní boty. „Izmjlovskij Prk, dknce bz přstupů! Pslední vgon, bych t měl blž k výchdu!“

„No no,“ zabručel policajt bez viditelného nadšení. „Tak si teda běž... A hlavně neusni. Jestli dojedeš až do Ščólčka* – odtamtud se už nedostaneš.“

Glebyč rozvážně pomlčel a opatrně vykročil směrem k eskalátoru po docela komplikované sinusoidě, ale úplně a docela sebejistě.

---

* Pozn. překl.: stanice Ščolkovská, konečná stanice Arbatsko-Pokrovské linky moskevského metra.

Nastupoval na Arbatské, takže ho skutečně čekala jízda bez přisedání, a to se v jeho stavu jevílo jako nevýslovné plus. A navíc už bylo hodně přes půlnoc a tak by se mu klidně ani nemuselo povést přisednout.

Hlavně díky jeho povznesenému stavu.

Vlak přijel nejlíp, jak mohl – doslova minutu potom, co sebou Glebyč plácl na lavičku kousek od konce nástupiště. Když se se štěstím vevalil do posledního vagonu, pomyslel si: ‚No, co by v Moskvě lidi dělali bez metra? Do rána by se někde potloukali, to by teda bylo...‘

Vlak se rozjel. I přes mírné pohupování se Glebyč nebál, že usne: pohupování vagonu ukolébávalo, ale kdovíproč nikdy neuspávalo; ne tak jako houpání na vodě. Na jakékoliv loďce nebo parníku by klidně vypnul během pěti minut, ale v metru nikdy. Prověřeno lety.

Přibližně v půlce trasy mezi stanicemi Náměstí Revoluce a Kurská začal vlak z nějakého důvodu brzdit, a pak se i docela zastavil.

‚Hezky!‘ Glebyče těšila vlastní prozíravost, díky které nebyl líný dojít až na Arbatskou. ‚Stopro bych nestihl přestoupit.‘

Ten fakt, že v opačném případě by musel jet jinou linkou a na té by vlak docela určitě takovou dobu v tunelu nestál, mu tak nějak cynicky unikl.

Stáli dlouho, několik minut. A pak ve všech vagónech nečekaně zhasly zářivky, pouze skomíravý přísvit nouzového osvětlení, které bylo kdesi vzadu na stěně tunelu, umožňoval vidět aspoň něco. Zvláště potom, co si oči přivykly na tmu.

Kromě Glebyče jeli ve vagónu pouze dva borci s pivem a voják středního věku, který si četl noviny v protilehlém rohu naproti Glebyče.

Bez světla je samozřejmě číst nemohl – bylo slyšet, jak tím svým Sport-Expresem nervózně šustí.

Glebyč, stále ještě ani v nejmenším nerozladěn zdržením, se obrátil a zahleděl ven, do zrádné temnoty. Na okamžik se mu zdálo, že temnota za sklem je o trošku hutnější než ve vagónu.

A potom...

Temnota za oknem jakoby opravdu zhoustla, byla docela blízko, a náhle prudce přeskočila z tunelu do vagónu, obalila Glebyče, pohltila ho. Začalo se mu špatně dýchat.

Vzpamatoval se až na Elektrozavodské. Voják s novinami už ve vagónu nebyl; borci nasávali svoje pivka, jako by se nic nestalo; připojil se zamračený týpek, který už neměl daleko k bezdomovci, zatím ale ještě nedosáhl toho odpovídajícího stavu oblečení a zevnějšku. V uších mu rezonovala ozvěna slov hlášení: ‚Pozor, dveře se zavírají, příští stanice: Semjonovská.‘

Glebyč zatřásl hlavou. V hlavě mu dunělo a měl v ní prázdno. Že bych na chvíli usnul? To není možné!

O sekundu později Glebyč pochopil, že alkohol z jeho organismu nějakým nepochopitelným způsobem vyprchal a že má teď úplně čistou hlavu.

Na Izmajlovském parku docela pevným krokem vystoupil z vagonu a ve stavu lehké zmatenosti vyšel po schodech. Z vestibulu se dostal pod otevřené nebe, podíval se na nevýrazná světýlka hvězd, nadechl se nočního vzduchu.

‚Zázrak!‘ pomyslel si Glebyč trochu rozpačitě. ‚Vystřízlivěl jsem!‘

Až doma, asi tak za patnáct minut, objevil v kapse bundy obdélníček tuhého papíru, který tam ještě na Arbatské neměl.

Vizitka. Tuhá, černá, lesklá. A zlatými písmeny: uprostřed – Génus Podzemky, pod tím – Moskva, a ještě níž bylo drobným písmem – Arbatsko-Pokrovská linka.

A to bylo všechno. Žádná adresa, ani telefon.

„To je teda divný!“ už nahlas zabručel Glebyč a v zamyšlení se svezl na botník.

Vizitka zůstala na botníku až do rána.

Glebyč usnul skoro okamžitě, sotva se stihl vysvléct a svalit na velký rozkládací gauč.

Na vizitku si vzpomněl, až když si ráno obouval svoje oblíbené traktorky. Černý obdélníček poklidně ležel na policičce vedle obouváku, který měl toho času vypůjčený z hotelu Narva na Bělozersku. Glebyč se vizitky ani nedotknul, prostě odešel a nechal ji na svém místě.

Nedotknul se jí ani následující den. Ani další den. Ani za týden.

Teprve po necelém měsíci, když se na botníku nakupilo až moc různých papírků, jako třeba použitých lístků na metro nebo tištěného spamu, který je distributory hojně sypan do poštovních schránek domů po celé Moskvě, shrábl Glebyč celou tuhle hromadu a odnesl ji k pracovnímu stolu roztřídit. Po několika minutách našla vizitka nové útočiště – v hromádce navštívenek za sklem knihovny.

Zkrátka už pustil z hlavy podivnou příhodu v metru i kdovíjakou vizitku. Život se dál valil ve vyježděných kolejích: články, redakce, honoráře, občas si s přáteli vyrazit do sauny nebo na stadión, televize, pívko při CSKA – Lokomotiv nebo třeba při Real – Manchester United. Život vůbec zřídka kdy nabízel Glebyčovi překvapení a i jeho nemnozí známí od něho žádné překvapení nečekali. Ve své podstatě byl naprosto všední a nehrdinský, takový byl už od dětství a nikdy se nepokoušel změnit tenhle svůj osamělý osud.

V zachmuřeném listopadovém čase, kdy je svět šedivý a břečkovitý, a kdy se člověku rozhodně nechce být na ulici, musel Glebyč uprostřed dne zaskočit do redakce – bylo nutné si neodkladně zkontrolovat důležitý materiál, bůhvíproč vytištěný, a ne v souboru. Moc dlouho to netrvalo, ale den byl beznadějně promarněný: plánovat si v Moskvě víc jak jednu akci spojenou s ježděním po městě nemá smysl, stejně se to nedá stihnout. Glebyč se zrána chystal prošmejdit internet: vypadalo to na zajímavý článek a ještě si potřeboval doplnit mezery ve znalostech. A po obědě chtěl navařit boršč, pozvat souseda Víťu a stáhnout předsváteční láhev Gželky*, kterou přece Glebyč nad Víťou nedávno

---

* Pozn. překl.: Gželka je jedna z početných ruských značek vodky. Zmínka o tom, že je to

vyhrál. Ale zavolaal hlavní redaktor a vynikající plán se zhroutil jak domeček z karet. Tak se musel obléct, vylézt z domu do sychravého listopadu, vláčet se na metro...

Je teda pravda, že se Glebyč z redakce vracel už v mnohem lepší náladě: zdálo se, že boršč nakonec stihne uvařit a celý tenhle posvátný obřad ještě stihne dokončit v dostatečně rozumném čase, aby jejich dýchánek Víťova manželka nenazvala *nočním vyledáváním*.

No a samozřejmě je vždycky lepší se domů vracet než odcházet.

Zkrátka, Glebyč stál na kraji nástupiště na Puškinské a těšil se na blízkou budoucnost. Z temného jícnu tunelu zavál větřík – blížila se souprava, už i zabliklo světlo reflektorů.

A najednou se do kolejí zřítilo dítě – klučina asi tří nebo čtyřletý v neforemné péřovce, očividně koupené, aby do ní dorostl. Moment, kdy padal, Glebyč nepostřehl, jen mrkl a strnul: klučina mezi kolejemi a skřípění brzd se přibližuje.

To, co následovalo, se stalo jaksi samo od sebe: uvažovat nebo vyděsit se Glebyč vůbec nestihl. Nějak moc snadno a přirozeně se objevil vedle děcka, drapl ho úsporným a osvědčeným pohybem (kde se to v něm vzalo?) za límec, vystrčil ho nahoru do houfu lidí, sám vyskočil, nalehl hrudí na nástupiště, chytil se čísi napřážené dlaně a za několik okamžiků dostal pěknou pecku do nohy – to bylo přivítání od vlaku, který to nestihl dobrzdit. Ale to už byl Glebyč, stejně jako klučina, v bezpečí. Bodyček od vlaku jen způsobil, že se ze všech čtyřech svalil na bok, ale jinak zraněný nebyl, dokonce ho ani nic nebolelo.

A teď se to rozjelo! Mamina, bílá jak stěna, si něco šeptala, zatímco jednou rukou k sobě tiskla chlapečka a druhou křečovitě svírala Glebyčův rukáv. Chlapeček řval na celé kolo. V davu kdosi poskakoval a hystericky ječel: „To je on, on vystrčil to děcko!“ Kdosi poplácal Glebyče po rameni, střídavě po

---

předsváteční láhev ale kupodivu nemá nic společného s kvalitou alkoholu – autor chce jen chce ukázat, že stejně jako všichni Rusové i Glebyč pije hlavně o svátcích (těch je ale stejně v Rusku opravdu velké množství).

pravém a levém. Potom přiběhl strojvůdce – oči přes celý obličej. V centrální hale se rozléhalo pronikavé hvízdání píšťalky a čísi autoritativní hlas poroučel: „Nechte mě projít! Uhněte!“

Někdo se sháněl po policii, která se musela, podle všeho, každou chvíli objevit.

Mamina nakonec pustila Glebyčův rukáv a přitiskla si k sobě syna. Ten pořád řval, ale už mnohem tišeji. Glebyč se zapotácel a někdo okamžitě hlasitě zakřičel: „Posadte ho někam!“

Glebyč se rychle octnul u lavičky, ale vtom se dav zavlnil – policajti si k nim prorážel cestu. A Glebyče to jaksi mimochodem odneslo do samého středu haly – ale to kdovíproč nikoho vůbec nezajímalo, přestože ještě před vteřinou byli lokálním centrem vesmíru matka, zachráněný a záchranec.

Glebyč se úplně vzpamatoval až v podchodu: z Puškinské odjel z nějakého důvodu na Čechovskou. Kolem byli úplně neznámí lidé.

Zdálo se, že od rozebírání a nového přívalu uznání se mu povedlo šťastně uniknout, což Glebyče v podstatě těšilo, protože z nedávného šepotu matky se cítil nepochopitelně trapně.

A tak už cílevědomě přešel z Čechovské na Tverskou a tam čekal na vlak do stanice Divadelní.

A pak se s velkým údivem zeptal sám sebe: proč jsem vůbec dneska okouněl na Puškinské?

Celý svůj život, aspoň co si pamatoval, jezdil domů přirozeným a rozumným způsobem: Tverská (dříve Gorkého) – Divadelní, dopředu po směru jízdy, přestup na Náměstí Revoluce (dlouhé eskalátory, na kterých se vždycky dobře čte) a rovnou za nosem domů, na Izmajlovský park.

Dneska se kdovíproč rozhodl projet z Puškinské na Taganku, tam přesehnout na okruh, projet jednu stanici na Kurskou a až tam přejít na svou Arbatsko-Pokrovskou linku, protože přestup z fialové linky rovnou na tmavě modrou nijak normálně nejde. Ale proč se tak rozhodl – to Glebyč totálně

nechápal. Naprosto nepohodlná trasa, dvoje přesezení! Kvůli čemu? A přece, kdyby nebylo tady toho nesmyslného rozhodnutí, tak by Glebyč neviděl děcko v kolejišti. A kdo ví, co by se s ním v takovém případě stalo? Našel by se někdo, kdo by se mu nebál skočit z nástupiště na pomoc?

Ale stejně, jak to, že se *nebál*? Glebyč o tom začal přemýšlet – bojí se nebo se nebojí. Skočil, na nic nemyslel, a to bylo všechno. Ještě že se mu povedlo chlapečka vytáhnout a že sám stihl vylézt na nástupiště. Mohlo se mu to i nepovést... Ale o tom se mu přemýšlet už vůbec nechtělo. Domů dorazil docela zbitý, na Víťu už ani nezazvonil, otevřel si Gželku tak, jak byl – v bundě a v botách, a najednou do sebe vyklopil skoro plný dvoudecák.

Nelze říct, že se Glebyčovi ulevilo: nebylo mu špatně ani než se napil. Ale vyloženě se mu udělalo líp.

A když Glebyč s letným ťuknutím usadil prázdný dvoudecák na stůl v útrokách mu to zagrčelo, zjistil, že hned vedle láhve Gželky leží na ubruse vizitka Génia Podzemky. Jak se přesunula z poličky ve skříni do kuchyně, to si už zase nedokázal vysvětlit, ani tehdy ani nikdy potom.

Jen ji vzal ze stolu a dal si ji do vnitřní kapsy bundy, kde měl tam i občanku. ‚Pro štěstí,‘ pomyslel si.

Boršč v ten den (no, vlastně večer) nakonec neuvažil, ale vůbec mu to nevadilo. Hlavně pak i proto, co zjistil další den: Víťa s jeho rozmilou ženuškou byl stejně od tří hodin odpoledne do jedné hodiny v noci kdesi na návštěvě.

* * *

Ráno se Glebyč konečně uklidnil, úzkost zmizela, zůstal jen nečekaně dobrý pocit zadostiučinění z toho, co udělal, přestože to všechno bylo nechtěné a spontánní. Ani ranní telefonát z redakce ho absolutně nerozladil. Znovu sice musel jet do centra, ale oproti včerejšku za okny svítilo slunce a prostě si nechtěl kazit náladu. A vtom mu ještě brnkl Séva Baklužin a řekl, že může hned

ted' přijet a vyrovnat dluh. A Glebyč, pochopitelně, proti tomu nic neměl.

Štěstí mu přálo čím dál tím víc. Ukázalo se totiž, že Séva mířil na Běloruskou a mohl tak Glebyče hodit tím svým zběsilým Subaru skoro až ke dveřím redakce. Po cestě se jim podařilo neztvrdnout ani v jedné zácpě, prokletím automobilů v Moskvě. Práce se ve výsledku ukázala triviální, Glebyč s ní byl hotový doslova za hodinu. Ještě než stačil odejít, začali zaměstnancům vyplácet už dávno slíbenou prémie, takže (pokud k tomu připočítáme i vrácený dlužek od Sévy) z redakce Glebyč vyšel s docela těžce napěchovanou peněženkou. Cestou k metru uvažoval (když už měl ty peníze), co by si měl v nejbližší době pořídit: hi-fi věž nebo nový monitor. V podstatě by se mu hodilo to i to.

Kousek před Náměstím Puškina to Glebyč nečekaně stočil do Jólky-Pálky, ochutnal *Tamerlána*^{*}, spláchl to pivem a v už docela povznesené náladě konečně došel na metro. Tentokrát jel po úplně logické a samozřejmé trase, přes Divadelní a Náměstí Revoluce.

Když přestoupil na svou linku, povedlo se Glebyčovi vklínit do davu, který se rytmicky vsoukával do otevřených dveří jednoho ze středních vagonů.

Cestujících bylo fakt moc, ani na držadla se pořádně nedalo dosáhnout. Ani do vagonu se všichni nevměstnali, někteří zůstali na nástupišti.

„Na Kurské se budu muset přesunout víc dozadu,“ přemýšlel Glebyč otráveně. „Pokud to teda půjde...“

Křídla dveří se s charakteristickým zvukem přibouchly.

„Pozor, dveře se zavírají,“ opožděně se ozvalo hlášení. „Příští stanice: Marosejka, přestup na stanici Kitaj-gorod Kalužsko-Rižské a Tagansko-Krasnopresněnské linky.“

Glebyč se na několik dlouhých vteřin zarazil – co to má znamenat? Potom bázně zašilhal po susedech.

---

* Pozn. překl.: Jólky-Pálky (v orig. Елки-Палки) je síť restaurací rozšířená po celém Rusku. V téhle konkrétní se orientují na východní kuchyni a mají svou specialitu jménem *Talíř Tamerlána*.

Ty, zdálo se, hlášení nijak nerozházelo; jako by stanice Marosejka doopravdy existovala. Ale Glebyč dobře věděl, že žádné stanice mezi náměstím Revoluce a Kurskou nejsou a nikdy nebyly.

Glebyč, absolutně zmatený, se ve stanici Marosejka vymotal z vagonu. Stanice jako každá jiná – žula, mramor, obložení s filigránskou řezbou, sloupy, pompézní stalinské lustry a uprostřed haly byla nepřiliš velká socha na podstavci, která představovala Bohdana Chmelnického na koni a s palcátem v ruce. Na východní straně byl dlouhý eskalátor, kterým se vycházelo do města, na Marosejku a uličky Armjanská a Staroposadská, na západní straně směřoval eskalátor dolů, kterým, pokud se teda dá věřit informačním tabulím, se také dalo dostat do města, na ulici Marosejka a na Lubjanský průjezd; zároveň se taky používal pro přestupy. Podle všeho byl výstup na povrch veden přes stanici Kitaj-gorod. Glebyč se vydal na průzkum – sjel dolů a ocitnul se v dobře známém vestibulu, přičemž se objevil na tom místě, kde předtím bývala holá zeď a před ní busta Nogina. Busta teď byla u jiné stěny, napravo, uprostřed mezi halami Kitaj-goroda. Pokud by se šlo rovně, dalo by se vyjít z metra, na Staré a Nové náměstí anebo právě na Marosejku či Lubjanský průjezd. Ale Glebyč nikam vycházet nechtěl, zabočil do nejbližší haly Kitaj-goroda, potom přešel do druhého.

V obou halách Kitaj-goroda vypadalo všechno jako obvykle, jen s výjimkou toho, že byly doplněny všechny popisky na informačních tabulích. Všude, na každé tabulce byla stanice Marosejka vyznačena mezi náměstím Revoluce a Kurskou, jako by na Arbatsko-Pokrovské lince vždycky existovala.

A nikdo, ani jediný člověk se nepodivoval nad existencí této stanice, tedy kromě Glebyče.

Podle všeho tím, jak se bezcílně potloukal po stanici, skutečně přitahoval pozornost, protože se za chvíli v hale objevil policajt, nenápadně se mu postavil do cesty a chtěl doklady.

„Á,“ protáhl chápavě policajt, když mu vracel doklady. „Sbíráte materiál na

článek? Tak to hodně štěstí...“

Zasalutoval.

„Řekněte mi,“ Glebyč se snažil chovat pokud možno nenuceně, „jak dlouho pracujete v téhle stanici?“

„No, už asi pět let.“ Policajt si porovnal čepici a se zájmem se zadíval na Glebyče. „A co? Mám vám vylíčit něco kriminálního?“

„ To ani ne, mě víc zajímá historie a architektura,“ Glebyč se rychle vykrucoval. „No ale už musím jít! Na shledanou.“

K nástupišti právě přijel vlak směřující na Kurskou.

Glebyč vklouzl do vagónu, který byl taky dost hustě narvaný, a začal se usilovně prodírat k plánu na sousedních dveřích.

Pravděpodobně vypadal jako druh člověka, který se doopravdy velmi nutně potřebuje kouknout na plán metra, protože mu lidé uvolňovali cestu překvapivě bez reptání, bez křivých pohledů a pohotových, polohlasných nadávek.

Plán jako každý jiný – kolik takových už Glebyč viděl. V metru, na ulici, v kalendářích, v reklamních prospektech. Všechno bylo v pořádku.

Linky, stanice. Pouze tu byl uzel na Kitaj-gorodu doopravdy třístaniční. Mezinástupištní přestup ze zrzavé větve na fialovou a obráceně a se sousedící stanicí Marosejka.

Žádné další rozdíly oproti tomu, co si uchovával v paměti, Glebyč nenašel. I do Izmajlovského parku dojel úplně jako vždycky, ačkoli se po cestě rozhlížel, asi jako kdyby spadl z Marsu. Na ulici, hned u metra, mu už zase zkontrolovali dokumenty a vlezlé ženské s jmenovkami mu dvakrát nabídly pokoj v hotelu.

Glebyč si občas přečetl nějaké sci-fi a s termínem *alternativní historie* byl docela dobře obeznámen. V podstatě měl pro stávající situaci pouze dvě vysvětlení: buď měl banální zatmění smyslů, kdy člověk vidí to, co není, nebo ho to nějakým nevysvětlitelným způsobem vcuclo do paralelní reality, kde stanice Marosejka skutečně existuje. Ale tehdy by v okolí měly být i jiné detaily,

kteře by se odlišovaly od Glebyčovy obvyklé reality. A i proto se vlastně rozhlížel.

Zatímco zmrzal, zároveň si uvědomoval: jak málo pozornosti věnujeme okolnímu světu! Například tady, reklamní plakát u cesty. Co na něm bylo vyobrazeno včera? Glebyč kolem něj dvakrát prošel, ale dokonce si ani nepamatoval, jakou ten plakát měl barvu. Teď z plakátu zářil kosmonaut ve skafandru na pozadí zemské polokoule a taky dvě obrovské krabičky cigaret Sojuz-Apollo*, modrá a bílá.

Nápis zněl: *Ty ale jsou!* Úplně dole byl ještě řádek, který upozorňoval na škodlivost kouření.

Jak se jmenoval květinový stánek vedle trolejbusové zastávky?

Teď to byly prostě Květiny. A včera? Něco jako Kytice. Nebo to taky prostě byly Květiny?

Jestli pak byl trochu stranou od cesty čtvercový výkop obehnaný koketně pruhovanou páskou? A tenhle odfláknutý nápis na ohrazení *Rusko pro Rusy!!!* tam byl?

Ale stejně, takový nápis udělá jen blbec a v tom logiku nenajdeš. V jakémkoliv světě tu nejdřív nikde nic, a pak najednou: bác – a je tu.

K domu Glebyč přišel úplně dočista na zhroucení, protože se mu ani jednu viditelnou odlišnost nepovedlo objevit. Zatím se však pro každý případ připravil na to nejhorší: na to, že je v jeho bytě někdo cizí, přičemž tam žije už od nepaměti a naprosto šťastně. A nikdy v životě neslyšel o nějakém Glebyčovi z reality, ve které neexistuje stanice metra Marosejka.

Nicméně obavy byly zbytečné. Glebyč si teď už mohl detailně prohlédnout svoje dveře, ne-li každý jejich čtvereční centimetr, od sotva znatelných obrysů přilepeného, ale později nějakými chamtivci na číslice bezostyšně ukradeného čísla bytu, až po ve výšce kolen natrženou (od stěhování příliš velkého gauče) koženku. A jeho zvonek, typicky jeho, na jednom vrutu, ale nijak míň stabilní

---

* Pozn. překl.: Nejde jen o značku cigaret, ale taky název prvního společného vesmírného letu USA a SSSR.

než třeba Mont Blanc nebo Microsoft. I klíče pasovaly do zámku. A vevnitř bylo všechno až k zbláznění známé a typicky jeho – nábytek, prach, vůně.

Glebyč, který se jaksi převlekl do domácího, ještě dlouho šmejdil po bytě v naději, že zachytí nějakou podezřelou drobnost.

Marně.

Potom si vzpomněl na televizi a několik dlouhých hodin trápil ovladač; na všech možných kanálech hledal zprávy nebo jiné pořady obsahující informace, které by potvrdily jeho obavy. A zase nic – pokud by se odstranila z dnešního dne stanice Marosejka, Glebyče by nikdy nenapadly myšlenky na alternativní svět.

Když ho zklamala televize, vzpomněl si na něco dalšího: internet! A ne jen tak na něco, ale na www.metro.ru! Přesně to může vrhnout to pravé světlo na dnešní divné události!

Jako naschvál se počítač načítal líně a dlouho. Ani přes Unicorn se nedalo připojit – sotva po čtvrt hodině linka kapitulovala a zůstalo to na modemu. A webovky se načítaly tak, jako by se na ně právě teď vrhl celý počítačový svět a totálně tak ucpal linku.

Ale přesto všechno nakonec Glebyč zjistil, že stanice Marosejka, podle všeho, byla projektována a otevřena společně se sousedními stanicemi Náměstí Revoluce a Kurská už dávno v roce 1938, přičemž započatá stavba plánovaného propojení s tehdy ještě bezejmennými stanicemi hned dvou linek na náměstí Nogina (nebo jak se to tam jmenovalo ve třicátém osmém?) byla předem odložena a částečně byla obnovena až v roce 1970 a definitivně dokončena v roce 1975 – se zprovozněním odpovídajícího úseku Tagansko-Krasnopresněnské linky. Stanice Marosejka byla významná tím, že jako jedna z mála starých stanic neměla vestibul na povrchu.

Přesněji, vestibul byl z nutnosti zabudován do jedné z historických budov na rohu Marosejky a Velké Spasogliniščevské uličky.

S rozvířenými a smíšenými pocity Glebyč usnul.

Po probuzení byl Glebyč dlouho na vážkách – byly včerejší nepochopitelnosti pouhým snem nebo se z něj pomalu stává blázen. Hluboko ve svém nitru to dobře věděl: ne, nebyl to sen. Přesto se neudržel a tak jak byl, v tričku a v rodinných, květovaných trenýrkách* (nehledě na to, že rodinu nikdy neměl a ani nepředpokládal, že by někdy měl), sebou mrsknul k počítači a spustil vytáčení připojení k internetu; sám se ale zatím odebral vedle k uspokojení svých potřeb: vyčistit si zuby a tak podobně.

Když se Glebyč vrátil, počítač už byl připojený. Pomalu, jako vždycky během dne, jenom devatenáct dvě stě. Ale to úplně stačilo, aby podle uloženého odkazu ze včerejška načel potřebnou stránku z metro.ru.

Jeho naděje vyšly naprázdno. Stanice Marosejka nezlomně vrostla do všedního světa, zapustila kořeny, hluboké jak u saxaulu**, a zmizet se rozhodně nechystala.

A tehdy se Glebyč dokonce trošku rozčlilil:

„A co řeším? Jestli blázním – tak to už je pozdě se tím trápit. Hodím to za hlavu a budu žít dál! Tím spíš, že je to taková šikovná stanice, k Baklužinovi na Alexejevskou teď budu mít kudy pohodlně jezdit a vůbec... Kolika lidem ulehčí život? Tisícům? Co říkám – miliónům! Metro prý za dvacet čtyři hodin po Moskvě roznoší sem a tam devět miliónů cestujících.

Budiž, ať mají radost! Ale já prostě budu žít! A taky budu mít radost, spolu se všemi! A v příštím roce se otevře Park Vítězství – to se radostí úplně zblázníme!’

Jediné, co mu trošku bořilo pečlivě vystavěnou majestátní představu, byla záhadná černá vizitka a hlavně okolnosti, za kterých se objevila u Glebyče; a

---

* Pozn. překl.: Rodinné trenýrky (v orig. семейные трусы) se běžně překládá jen jako trenýrky. Také jimi jsou. Už téměř od počátku 20. století je v Rusku triko a *rodinné* trenýrky součástí mužské intimní, ale i volnočasové módy. Je to symbol muže, otce, děda... hlavy rodiny.

** Pozn. překl.: Jedná se o nevelký keř nebo i strom, který dosahuje výšky od 1,5 metru až po 11 metrů. Protože rostou v asijských pouštích a polopouštích, jejich kořenový systém, při hledání vláhy, prorůstá až do 11 metrové hloubky.

taky některé její podezřelé vlastnosti, které byly spojené s uměním zjevovat se hned tady a hned zase tam...

Takže, když se donutil trochu fungovat, uklohnul si nějak lehkou snídani, přepočítal si obsah peněženky i všechno, co měl ulité bokem, trochu pošpekuloval, stranou si nechal nějaký peníz a vydal se na Semjonovskou koupit hi-fi věž.

Glebyč nespěchal, pomalu obešel tři obchody – Technosílu, Eldorádo a M-video, postudoval modely, porovnal ceny a nakonec se rozhodl pro kompaktní Samsung pouze proto, že si rozuměl s mp3-disky, ze kterých byla složená velká část jeho audiotéky, a stál necelých tři sta babek. Ostatní modely s mp3 se šplhaly přes čtyři sta.

Prodavač se Glebyčovi nějak nelíbil... Nijak zvlášť nezdržoval a i na otázky odpovídal dostatečně jasně, ale jaksi bez zápalu, nepřívětivě, jakoby s nechutí, pohrdavě. Se stejnou nechutí mu vypsál stvrzenku. Glebyč šel zaplatit; potom mu předvedli funkčnost, prdli mu razítko na záruční list, zabalili mu ten korejský poklad a všechny k němu přiložené serepetičky a se smíšenými pocity se vydal domů.

Se smíšenými, protože věž stál osm tisíc tři sta třicet osm rublů, ale prodavač na stvrzenku napsal tři tisíce osm set třicet osm. A Glebyč si toho okamžitě všiml.

Ale nic neřekl. Sám vůbec nechápal proč. Myslel si, že se chyba se rychle vyjasní, a doplatí chybějících čtyři a půl tisíce. Když už vyšel ze dveří obchodu, ušel asi dvacet metrů, málem se zarazil a jen taktak že nepodlehli záchvěvu jít a poctivě zaplatit.

Ale pak si pomyslel: a proč sakra? Ten prodavač byl jakýsi divný...

Konec konců, dávat pozor je jeho, prodavačova, práce. Glebyč přece vůbec není povinný sledovat jeho práci a ukazovat mu chyby. Spletl se – sám si je tím vinen!

A tak šel Glebyč domů. Ani se neohlédl a nezpomalil krok.

Ale červík se přece zahryzl, vždyť v zásadě byl Glebyč poctivý člověk. Dokonce odpadky vyhazoval jen do odpadkáčů, protože chtěl vidět svoje město čisté a nezaneřáděné, ačkoli si zároveň velmi dobře uvědomoval: to jeho „vše, čeho duše schopna jest“* je mnohamiliónové Moskvě úplně ukradené a čistší díky Glebyčovým zásadám nebude ani omylem.

A ještě navíc podfukem uspořené skoro půl druhé stovky babek mu umožňovalo pořídit si bez námahy vysněný nový monitor přímo hned teď. Teda, vlastně až zítra, protože Baklužinovi se muselo volat ráno – vlastně jeho synovi, bláznovi do železa, který poslední dobou dřel v jedné z nespočetných počítačových firem zahnízděných ve Výstavním centru**, bylo možné zapráhnout do nákupů jen do deseti hodin nebo večer: používat mobil nebo služební telefon pro osobní účely zmíněná firma zaměstnancům z nějakého důvodu kategoricky zakazovala.

Takže, Glebyč se kliděčko vyblboval s nově koupenou věží, všechno připojoval, nastavoval, četl manuál, seznamoval se s ovládáním a s nastaveními, udivovali ho nezvyklé funkce, učil se programovat přehrávání a přitom mačkal spoustu tlačítek, a ověřoval si, jestli tenhle vychvalovaný Samsung čte RW-disky...

Ani si nevšiml, nechal se unést a přestal myslet na svůj sprostý skutek v obchodě.

Večer taky uběhl, že si toho ani nevšiml: internet, materiál na další článek, telefon Sévovi Baklužinovi a rozhovor s jeho synem ohledně zítřejšího nakupování, docela podařený a hodně slibný rozhovor, večere, čaj, televize, budík natažený na deset, spánek.

Ráno taky proběhlo jak po másle; včerejší červík se zakousl jen jednou, když Glebyč znovu přepočítával peníze, ale brzo se přestal ozývat a ztichl. Nejspíš už na dobro a definitivně.

---

* Citát z A. S. Puškina: Čaadajevu, překlad Petr Kříčka.

** Pozn. překl.: Výstava úspěchů národního hospodářství (v orig. ВДНХ — Выставка Достижений Народного Хозяйства), který se dnes správně jmenuje Celoruské výstavní centrum (ВВЦ — Всероссийский выставочный центр) je sídlem mnoha počítačových firem.

Glebyč doběhl na metro, koupil si nový Sport-expres a už se hnal do vagonu, aby se do něj ponořil.

„Na Marosejku a tam na Kitaj-gorod!“ s nadšením si pomyslel a ponořil se do peripetií aktuálního kola ruského šampionátu, který v tomhle roce sliboval docela roztomilé intriky.

Od novin se Glebyč odtrhl až po tom, co se na Kurské zabouchly dveře a v hlášení se ozvalo, že prý příští je Náměstí Revoluce.

„Co to je?“ udiveně Glebyč zabručel a zvedl hlavu. „A jako na Marosejce nezastavujem?“

Vlak se s rachotem zanořil do tunelu.

Soused vrhl na Glebyče pohled jak na blázna a ostentativně se otočil. A Glebyč se úkosem podíval na schéma, vedle kterého stál.

Potom se k němu pomalu otočil tváří a cítil, jak se mu v hrudi rozrůstá nepříjemná prázdnota.

Uviděl dobře známou verzi schématu. Bez stanice Marosejka. Tu, se kterou se setkával celý svůj život, kromě včerejšího dne.

Na Náměstí Revoluce Glebyč dojel jako v mlze. Vystoupil, zmatený a rozhozený, nevěděl, kam má jít a co si myslet. Cestující, kteří společně s ním vystoupili, různě mizeli ve spěchu z nástupiště.

Až když se nástupiště nakrátko vylidnilo, Glebyč si ho všiml. Vysokého, namakaného borce v džínsech a kožené bundě, který upřeně zíral přímo na Glebyče. Stál a ramenem se opíral o sochu námořníka s naganem* – z nějakého důvodu se Glebyčovo vnímání na okamžik zaostřilo právě na ten nagan se zářivě vyleštěnou hlavní. Celá socha postupem času ztmavla, ale hlaveň naganu se blýskala.

Když se setkaly pohledy Glebyče a borce, on udělal krok vstříc, jeden, druhý. Až došel těsně k němu.

První, co Glebyče praštilo do očí – černá visačka se zlatým nápisem. Génus Podzemky. Moskva. Jen linka byla uvedená Kalužsko-Rižská. Ta samá,

na kterou se teď z jeho Arbatsko-Pokrovské nedalo přímo přesednout. Znamá vizitka byla zasunutá do plastového obalu se špendlíkem podobného těm, které nosí pracovníci solidních firem nebo vlezlé ženské, zprostředkovatelky před Izmajlovskými hotely. A ten borec ji nosil tak, jako by to nebyla visačka s vizitkou, ale přinejmenším Řád Slávy nebo medaile Hrdiny Ruska.

Glebyč nesměle přitiskl ruku na náprsní kapsu, ve které měl svoje doklady a vizitku. Ta byla zřejmě jeho vyznamenání. Stejně tak nesměle, jak přitiskl ruku, zvedl i oči.

Borec na něho hleděl svrchu, upřeně, soustředěně a zároveň vyčítavě, dokonce pohrdavě. Hleděl dlouho. Bylo to divné, ale okolí si vůbec nevšímalo hodně divně se chovající dvojice přímo uprostřed nástupiště, jako by Glebyče s tím borecem obklopoval závoj neviditelnosti.

Borec se pohnul. Přimhouřil jedno oko, možná únavou, možná zklamáním, možná obojím zároveň.

„Hm, ty jsi,“ procedil potichu. „A já už jsem skoro myslel...“

A pak se otočil a šel pryč, tam, kde zastavuje první vagon. Lidi mu bezděky uvolňovali cestu. Někde tam, u vypuklého zrcadla nebo i dál, se Génus Podzemky z Kalužsko-Rižské linky jakoby vypařil, zmizel beze stopy a Glebyč se tomu z nějakého důvodu vůbec nedivil.

Až za dlouhou minutu spolkl nepříjemný knedlík v krku a pomaloučku spustil ruku z kapsy. A taky šel. Na protější nástupiště.

A lidé se před ním rozestupovali.

3.3 Analýza složitých jevů pro překlad

3.3.1 Překlad vět a souvětí

Překlad vět a souvětí představuje při překládání ruského textu vždycky problém. V psané ruštině se běžně používají přechodníky a přídavná jména slovesná, ale použití těchto slovesných tvarů v českém jazyce není v současné době aktuální. Při překladu přechodníkových vazeb proto užívám podřadná souvětí:

- «...и среднего возраста военный, читавший газеты в противоположном от Глебыча углу.» . „a voják středního věku, který si četl noviny v protilehlém rohu naproti Glebyče.“
- «И одновременно, холодея, осознавал ...» „Zatímco zmrzal, si zároveň uvědomoval...“

Na několika místech textu se setkáváme s delšími souvětími, která mi při překladu do českého jazyka činila problémy, protože u českého hovorového stylu se s příliš dlouhými souvětími neseťkáváme. Ale v tomto případě je zřejmým rysem autorského stylu a bylo ve většině případů bylo třeba zachovat formu těchto souvětí. Obtížné to bylo i proto, neboť jsem se často setkával s takovými autorovými obraty (frazologismy, hovorovými výrazy), které znesnadňovaly pochopení autorovy idey:

- «Или, точнее, уже завтра, потому что Баклужину нужно было звонить с утра - евойного сына-железячника, коий последнее время трудился в одной из бесчисленных, гнездящихся на ВДНХ, компьютерных фирм, можно было запрячь на покупку только до десяти часов или вечером: пользоваться мобильником или служебным телефоном в личных целях на упомянутой фирме сотрудникам почему-то категорически возбранялось.»

„Teda, vlastně až zítra, protože Baklužinovi se muselo volat ráno –

vlastně jeho synovi, bláznovi do železa, který poslední dobou dřel v jedné z nespočetných počítačových firem zahrnutých ve Výstavním centru, bylo možné zapřáhnout do nákupů jen do deseti hodin nebo večer: používat mobil nebo služební telefon pro osobní účely zmíněná firma zaměstnancům z nějakého důvodu kategoricky zakazovala.“

3.3.2 Autorský styl

Povídka je napsána v hovorovém stylu jazyka, což se mi při překládání jevílo jako nejvíce složitý prvek. V textu najdeme mnoho autorových osobitých neologických spojení, slangových výrazů a reálií, které však českému čtenáři mnoho neříkají.

Hovorový styl se projevuje nejenom v přímé řeči (tam ho dokonce předpokládáme), ale v celém textu. Jedná se jak o hovorová slovní spojení, tak i jednotlivá slova. Tyto výrazy jsem se snažil přeložit do českých hovorových ekvivalentů.

Slovní spojení:

- «...поддал крепенько...» „...pořádně se zřídil...“
- « Не до полного свинства...» „... ne totálně na šrot...“
- «По дороге они умудрились не вляпаться...» „Po cestě se jim podařilo neztvrdnout...“

Jednotlivá slova:

- «дутыши» - je to označení pro oblečení, které vypadá, jako by bylo „nadýcháné“. Přestože v ruském prostředí se tak nejčastěji označují výrobky z dutého vláka, rozhodl jsem se pro české slovo „péřovka“ – v kontextu není podstatný a vzhledově mají oba výrobky velmi blízko.

«туфли-вездеходы» - zjistil jsem, že tak jsou nejčastěji označovány turistické polobotky, v překladu jsem ale zvolil slovo „traktorky“, neboť v českém jazyce se nepodařilo najít lepší hovorový výraz pro tento typ obuvi.

K osobitým výrazům autorského stylu například patří opakování dvou synonym. Pro zachování stylu jsem se i v překladu uchýlil k hledání dvou synonym v českém jazyce, přestože to v češtině není příliš typické:

- „в общем и целом» „úplně a docela“
- «просто и естественно» „snadno a přirozeně“
- «ненамеренным и спонтанным» „nechtěné a spontánní“
- «логичным и естественным» „logické a samozřejmé“
- «окончательно и бесповоротно» „na dobro a definitivně“

3.3.3 Překlad frazeologizmů a slangu

Při překladu frazeologizmů jsem se pokusil najít podobné obraty v českém jazyce:

- «Пацаненок ревел белугой» „Chlapeček řval na celé kolo“
- «...глаза квадратные...» „oči přes celý obličej“

Ale ne vždy se k ruským frazeologizmům daly doplnit ekvivalentní frazeologizmy v češtině:

- «И слыхом никогда не слыхал...» „A v životě nikdy neslyšel...“
- «...купленном явно на вырост...» „...očividně koupené, aby do ní dorostl...“

V povídce se objevuje i několik slov z oblasti počítačového slangu. Nejvýraznějším slovem bylo slovo «железячник», které ale bohužel nemá v českém jazyce adekvátní ekvivalent. Rozhodl jsem se tedy ho vyjádřit opisem, rovněž s výrazem z oblasti českého počítačového slangu: „blázen do železa“.

3.3.4 Místní názvy ulic a stanic metra

Při překladu jsem se rozhodoval, jakou zvolit formu přepisu jednotlivých

stanic metra, místních názvů a moskevských ulic. Povídka tohoto žánru je určena zejména lidem, kteří se její četbou chtějí pobavit, odpočinout si u ní. V českém prostředí je rovněž pravděpodobné, že jen málokdo bude seznámen s originálním zněním těchto jmen. Z těchto dvou důvodů jsem zvolil více způsobů přepisu:

- názvy Площадь Революции, Пушкинская площадь, Театральная, které lze do češtiny bez problémů přeložit, jsem přeložil: Náměstí Revoluce, Náměstí Puškina, Divadelní.
- Ostatní názvy jsem transkriboval, ale kvůli tomu, aby českého čtenáře nerušily při četbě ruské koncovky, transkribovaná slova jsem opatřil českými koncovkami.

Pro úplnost je v přílohách vložen slovníček překládající názvy ulic a stanic, které jsou použity v překladu a jejich originální znění.

3.3.5 Vysvětlivky

Na několika místech překladu jsem se rozhodl o doplnění textu vysvětlivkami. Protože sám autor žádný poznámkový aparát nevede, musel jsem se rozhodnout, jestli zvolím formu uvedení vysvětlivky na dané stránce nebo až za textem. Rozhodl jsem se pro vysvětlivky pod čarou na stránce výskytu problematického jevu hlavně proto, že převážná část vysvětlivek je z oblasti moskevských a ruských reálií a jejich neznalostí by český čtenář, neseznámené s těmito skutečnostmi, mohl přijít o některé souvislosti textu; cílem tedy bylo, aby měl případné dovysvětlení „rychle po ruce“.

Vysvětlivka mi posloužila i k objasnění jevu z ruských reálií, u kterého jsem nenašel způsob, jak se vyhnout doslovnému překladu (neboť na něj v textu okamžitě navazuje). Pro českého čtenáře však toto ruské hovorové ustálené spojení nemá význam:

«... как был в футболке и семейных, в цветочек, трусах (невзирая на

то, что семьи у него никогда не было и не предвиделось)»

„... a tak jak byl, v tričku a v rodinných, květovaných trenýrkách (nehledě na to, že rodinu nikdy neměl a ani nepředpokládal, že by někdy měl)“

V poznámce pod čarou je tato informace vysvětlena takto: „Rodinné trenýrky (v orig. семейные трусы) se běžně překládá jen jako trenýrky. Také jimi jsou. Už téměř od počátku 20. století je v Rusku triko a *rodinné* trenýrky součástí mužské intimní, ale i volnočasové módy. Je to symbol muže, otce, děda... hlavy rodiny.“¹

3.3.6 Citát z Puškina

V překladu jsem se setkal i s citací z básně Čaadajevovi od Alexandra Sergejeviče Puškina: «души прекрасные порывы».

Bylo proto třeba najít adekvátní pasáž z této básně v českých uměleckých překladech tak, aby ideově odpovídala autorově zájmu. Podařilo se mi objevit několik českých překladů této básně:

„své vlasti, všechen rozlet duší“ (překlad Hana Vrbová)

„vše nejlepší, čím duše žijí“ (překlad Emanuel Frynta)

„vše, čeho duše schopna jest“ (překlad Petr Kříčka)

V textu jsem se rozhodl pro překlad od Petra Kříčky, neboť ten kontextově nejlépe funguje v textu. Jak Vasiljev, tak i Puškin chtěl tímto citátem nejpravděpodobněji vyjádřit, že se člověk má snažit ze sebe vydat to nejlepší; Vasiljevův hrdina to i zároveň chápe jako beznadějný boj. Právě kvůli směřování tohoto citátu na samotného hrdinu jsem nepoužil překlad Emanuela Frynty, kde je použito množné číslo, ale překlad Petra Kříčky. Překlad Hany Vrbové, ve kterém se odráží mnohem více vlastenecká tematika Puškinových veršů, je nevhodný opět kvůli tomu, že nevyjadřují ono myšlenkové rozpoložení hrdiny, který jen chce tímto citátem vyjádřit to, že se snaží chovat podle svých

---

¹ srv.: *Афиша : Киев* [online]. c2000-2010 [cit. 2010-02-27]. Семейные трусы. Dostupné z WWW: <<http://kiev.afisha.ua/guide/fashion/230>>.

morálních zásad.

3.3.7 Další obtížné pasáže pro překlad

K dalším obtížným prvkům pro překlad lze přiřadit samotný překlad názvu «Скромный гений подземки». Největší problémem v názvu je slovo гений. Ponechal jsem prostý překlad génius z několika důvodů:

Slovník cizích slov: „heslo génius: starořímské ochranné božstvo, strážný duch; mimořádné tvůrčí nadání, geniálnost, genialita; mimořádně nadaný jedinec“²

Словарь иностранных слов: «гений: (лат. genius, от gignere - рождать, производить). 1) сила, к-рая создает в науке или искусстве что-либо выходящее из ряда обыкновенного, делает новые открытия, указывает новые пути. 2) человек, обладающий такой силой. 3) по понятию древн. римлян - добрый дух, хранитель от бед людей и мест.»³

Slovo гений by se tedy také dalo přeložit jako duch nebo ochránce. Překlad slovem duch jsem vyloučil z důvodu, že oba významy jsou v povídce zmíněny společně: «Мы - духи. Духи метро, гении новой стихии. Духи, джинны, гении, элементали...» (Мы jsme duchové. Duchové metra, géniové nového živlu. Duchové, džini, géniové, elementálové...). Slovo ochránce jsem také zamítnul, hlavně kvůli poslední citované větě. Z kontextu je jasné, že byl záměrně použit archaický význam slova génius.

Dalšími složitými výrazy byly netypické sousloví, autorské neologismy, které se v jazyce běžně vedle sebe nevyskytují či vůbec neexistují. Musel jsem se tedy pokusit i v češtině o tato neobvyklá spojení:

- «в неверную тьму» „do zrádné temnoty“, slovo *zrádná* jsem vybral jako

² ABZ.cz: *slovník cizích slov* [online]. c2006 [cit. 2010-01-27]. Génius. Dostupné z WWW: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/genius>>.

³ *Энциклопедии & Словари : Словари* [online]. c2009 [cit. 2010-01-25]. Гений. Dostupné z WWW: <<http://enc-dic.com/fwords/Genij-9098.html>>.

jedno z možných synonym ke slovům špatná, nesprávná, falešná, pochybná.

- «мир сер и слякстен» „je svět šedivý a břechovitý“, slovo *слякстен* v ruštině neexistuje, proto jsem mohl také přijít s novotvarem.
- «предпраздничную бутылку «Гжелки»» „předsváteční láhev Gželky“, zde problém s pochopením slova *предпраздничная*. Původně jsem si myslel, že slovo má nějaký konotační význam s onou vodkou, ale na žádné spojení jsem nepřišel. Proto jsem použil doslovné přeložení a doplnil jsem tuto reálii (která má spojení s ruskou tradicí pití alkoholu) vysvětlivkou pod čarou.
- «лихой «субару»» „zběsilým Subaru“, slovo *лихой* ve spojení s typem auta bude mít význam rychlý. Ale zároveň toto slovo mívá i negativní významy (zlý, ďábelský), proto jsem sáhnul po slově zběsilý.

A na závěr zmíním ještě několik obtížných překladových míst, se kterými jsem si musel poradit:

- «и утробно крякнул» „a v útrokách mu to zagrčelo“, nechtěl jsem toto slovní spojení překládat pouhým *krknul si*, po vzoru autora jsem se snažil toto slovní spojení ozvláštnit.
- «Знай наших!» „Ty ale jsou!“, zde je určitě možné celou řadu výrazů. Chtěl jsem ale hlavně zachytit frazeologický význam tohoto říčení (kladné hodnocení čehokoli), ale zároveň včlenit i vyzývavý nápis, který by byl na billboardu.
- «Глебыч неожиданно завернул в «Елки-Палки», отведал «Тамерлана» под пиво» „to Glebyč nečekaně stočil do Jólky-Pálky, ochutnal *Tamerlána*, spláchl to pivem“. Nejdříve jsem musel zjistit, co je to «Елки-Палки» a jak to případně přeložit, ale mnohem těžším úkolem bylo vypátrat, co to je Tamerlán. «Елки-Палки» je řetězec rychlých občerstvení po celém Rusku, kde se podává spíše tradiční ruská

kuchyně. Jelikož se taková síť v České republice nevyskytuje a zároveň se jedná i o název, upřednostnil jsem v překladu transkripci názvu. Tamerlána jsem sice v menu těchto restaurací nenašel, ale naštěstí se mi podařilo objevit starší recenzi na danou restauraci⁴ u Puškinského náměstí, kde byla pochoutka Talíř Tamerlána přímo zmíněna.

- «ушлые тетки с бэджками» „vlezlé ženské s jmenovkami“, zde byl problém, jak nahradit slovo бэдж, které se sice v ruštině poměrně často vyskytuje, ale spisovné není. V češtině se tento anglicismus nevyskytuje, proto jsem zvolil české slovo jmenovka, ale použil jsem nespisovnou koncovku daného slova.
- «бесстыдно спертых какими-то крохоборами циферок» „nějakými chamtivci na číslice“, slovo крохобор by se dalo přeložit jako chamtivec, skrblík, hamižník, držgrešle, tedy výrazy, které většinou znamenají chorobnou žádostivost po penězích. Kvůli tomuto neobvyklému spojení v ruském jazyce jsem se tedy rozhodl i pro v češtině už nepřilíš běžný výraz *chamtivec* s doplňujícím předmětem *na číslice*.

---

⁴ Recenze je připojena v přílohách.

4. Závěr

Tématem předložené bakalářské práce je překlad současné ruské povídky, kterou napsal ruský sci-fi spisovatel Vladimír Vasiljev.

Práce se skládá ze dvou částí, jimiž jsou teoretická a praktická část. V teoretické části se zabývám teorií překladu, objasňuji základní překladatelské strategie, práci překladatele a některé překladatelské metody a postupy.

Praktická část této bakalářské práce v sobě zahrnuje biografii Vladimíra Vasiljeva, vlastní překlad povídky Skromný génius podzemky a tuto část uzavírá kapitola, v níž jsou akcentovány a analyzovány složité jevy daného překladu. Při převodu jsem se snažil dodržovat zásady reprodukčního překladatelství. Nejprve jsem si pozorně přečetl celou povídku a snažil jsem se pochopit všechny autorovy myšlenky, záměry a všiml si hlavně stylu autora.

Při své práci jsem se snažil o adekvátní převod, pokusil jsem se vystihnout autorův styl, který byl nejobtížnějším prvkem celého překladu; originál je napsán hovorovou ruštinou, objevuje se celá řada frazeologizmů a slangových výrazů. V povídce se rovněž vyskytuje celá řada reálií, která překládání znesnadňovala, některé z nich bylo nutné českému čtenáři vysvětlit v poznámkách pod čarou.

V analýze složitých jevů překladu jsem se zabýval právě těmito obtížemi; důraz je kladen na vysvětlení, proč bylo použito právě uvedené řešení.

Překlad uvedené povídky byla velmi zajímavá, přínosná, ale také náročná zkušenost. Je obtížné přeložit text z ruštiny do češtiny tak, aby bylo možné zachytit autorský styl, vyjádřit správně všechny autorovy myšlenky; zároveň bylo nutné text přeložit tak, aby byl čtivý pro českého čtenáře a přitom se rovněž vyvarovat doslovným překladům ruských výrazů a obrátů.

Překlad mě obohatil jak o znalosti ruského, tak i českého jazyka, prohloubila se má schopnost vyhledávat potřebné informace z různých pramenů.

5. Použitá literatura

BEČKA, Josef Václav. *Slovník synonym a frazeologismů*. 3. vyd., upr. a dopl. Praha : Novinář, 1982. 463 s.

CSIRIKOVÁ, M. *Odborný překlad v praxi*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. 165 s.

FIŠER, Zbyněk. *Překlad jako kreativní proces : Teorie a praxe funkcionalistického překládání*. Brno : Host - vydavatelství s.r.o., 2009. 320 s.

HRALA, Milan. *Současnost uměleckého překladu*. Praha : Československý spisovatel, 1987. 74 s.

HRDLIČKA, Milan. *Literární překlad a komunikace*. Praha : ISV nakladatelství, 2003. 152 s.

KNITTLOVÁ, Dagmar. *K teorii i praxi překladu*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2000. 215 s.

KOPECKIJ, Leontij Vasil'jevič. *Rusko-český slovník A-O*. Praha : Státní Pedagogické nakladatelství, 1978. 662 s.

KOPECKIJ, Leontij Vasil'jevič. *Rusko-český slovník П-Я*. Praha : Státní Pedagogické nakladatelství, 1978. 694 s.

LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 2. Vydání. Praha : Panorama, 1983. 400 s.

LEVÝ, Jiří. *Úvod do teorie překladu*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1958. 109 s.

PECHAR, Jiří. *Otázky literárního překladu*. Praha : Československý spisovatel, 1986. 88 s.

POPOVIČ, Anton. *Poetika umeleckého prekladu : proces a text*. Vyd. 1. V Bratislave : Tatran, 1971. 166 s.

PUŠKIN, Alexandr Sergejevič. *Lyrika*. Praha : Státní nakladatelství krásné

literatury, hudby a umění, 1956. 458 s.

PUŠKIN, Aleksandr Sergejevič. *Souboj o budoucnost*. Praha : Svoboda, 1988. 446 s.

PUŠKIN, Alexandr Sergejevič. *Talismany : výbor z básnického díla*. Praha : Československý spisovatel, 1987. 320 s.

STĚPANOVA, Ludmila. *Rusko-český frazeologický slovník*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. 878 s.

ŠROUFKOVÁ, Miloslava; VENCOVSKÁ, Marta; PLESKÝ, Rostislav. *Rusko-český, česko-ruský slovník : rusko-českij, česko-ruskij slovar*. 1. vyd. Voznice : LEDA, 2002. 979 s.

ŽVÁČEK, D. *Úvod do teorie překaldu (pro rusisty)*. Olomouc : Vydavatelství Univerzity Palackého, 1998. 53 s.

Internetové zdroje:

ABZ.cz: slovník cizích slov [online]. c2005-2006 [cit. 2010-02-27]. Génius. Dostupné z WWW: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/genius>>.

Convent.ru : РосКон [online]. 2010 [cit. 2010-02-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.convent.ru/roscon/>>.

Seznam Slovník [online]. c2010 [cit. 2010-02-27]. Dostupné z WWW: <<http://slovník.seznam.cz>>

Афиша : Киев [online]. c2000-2010 [cit. 2010-02-27]. Семейные трусы. Dostupné z WWW: <<http://kiev.afisha.ua/guide/fashion/230>>.

"Ъ-Газета «Коммерсантъ» : В Москве появилась конина [online]. 17.07.1999 [cit. 2010-02-27]. Ресторанная критика. Dostupné z WWW:

<<http://www.kommersant.ru/doc.aspx?DocsID=222058>>.

Васильев, Владимир Николаевич In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 26 октября 2004, 26 февраля 2010 [cit. 2010-02-27]. Dostupné z WWW:

<http://ru.wikipedia.org/wiki/Васильев,_Владимир_Николаевич>.

Грамота.ру [online]. с2000-2010 [cit. 2010-02-27]. Dostupné z WWW:

<<http://www.gramota.ru>>.

«*Звездный мост*» [online]. с2000 [cit. 2010-02-27]. Dostupné z WWW:

<<http://www.star-bridge.org/>>.

Лаборатория Фантастики : сайт о фантастике и фэнтези [online].

с2005-2010 [cit. 2010-02-27]. Владимир Васильев. Dostupné z WWW:

<<http://fantlab.ru/autor70>>.

Либрусек [online]. 28.08.2008 [cit. 2010-02-27]. Скромный гений

подземки (fb2). Dostupné z WWW:

<<http://lib.rus.ec/b/179585/read>>.

Московское метро : проект Студии Артемия Лебедева [online].

с1996-2010 [cit. 2010-02-27]. Dostupné z WWW:

<<http://metro.ru/>>.

Московский метрополитен In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online].

St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 19 апреля 2004 , 25 февраля 2010 [cit. 2010-02-27]. Dostupné z WWW:

<http://ru.wikipedia.org/wiki/Московский_метрополитен>.

Писатель-фантаст Владимир Васильев. [online]. с1999-2001, 20. 1.

2010 [cit. 2010-02-27]. Dostupné z WWW:

<<http://rusf.ru/boxa/index.htm>>.

Револьвер системы Нагана In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online].

St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 1 декабря 2005, 10 февраля

2010 [cit. 2010-03-27]. Dostupné z WWW:

<http://ru.wikipedia.org/wiki/Револьвер_системы_Нагана>.

Сайт Крымского Фестиваля Фантастики : Созвездие Аю-Даг [online]. 2008 [cit. 2010-02-27]. Dostupné z WWW:

<<http://audag.org/>>.

Саксаул In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 2 декабря 2006, 16 февраля 2010 [cit. 2010-02-27]. Dostupné z WWW:

<<http://ru.wikipedia.org/wiki/саксаул>>.

Словари и энциклопедии на Академике [online]. с2009 [cit. 2010-02-27]. Dostupné z WWW:

<<http://dic.academic.ru>>

Толковые словари и энциклопедии [online]. с2009 [cit. 2010-02-27]. Dostupné z WWW:

<<http://www.edudic.ru>>

Фундаментальная электронная библиотека "Русская литература и фольклор" (ФЭБ) [online]. 2005 [cit. 2010-02-27]. "Словарь русского языка (МАС). Dostupné z WWW:

<<http://feb-web.ru/feb/mas/mas-abc/default.asp>>.

Энциклопедии & Словари : Словари [online]. с2009 [cit. 2010-02-27]. Гений. Dostupné z WWW:

<<http://enc-dic.com/fwords/Genij-9098.html>>.

6. Резюме

Темой данной бакалаврской работы является перевод современного русского рассказа «Скромный гений подземки» писателя-фантаста Владимира Николаевича Васильева с русского языка на чешский язык.

В Введении приведена основная цель бакалаврской работы. Целью является художественный перевод рассказа при сохранении авторского стиля так, чтобы текст был привлекательным и вразумительным для чешского читателя.

Настоящая работа разделена на две части — теоретическую часть, в которой содержится основная теория перевода, и практическую часть, которая состоит из биографии автора, перевода рассказа «Скромный гений подземки» и анализа трудностей перевода.

Первой главой теоретической части является короткое введение в проблематику перевода. Переводческая работа неотъемлемо принадлежит каждой культуре, так как это средство обмена информацией, научными знаниями и ознакомления с другими культурами. Хотя в современности английский язык является языком транснациональным, мы встречаемся с переводом ежедневно — в рекламах, в компьютерных играх, в фильмах и, естественно, в художественной литературе. Перевод художественного текста является более сложным для работы переводчика, так как он должен сохранить стиль автора и, одновременно, сохранить художественный эффект оригинального произведения. В следующих главах теоретической части мы познакомимся с актуальными информацией в теории перевода.

При переводе переводчик может употреблять различные стратегии перевода — они отличаются в том, как точно текст (при помощи определенной стратегии) переведен с оригинального языка в язык целевой. В настоящее время существует много стратегий перевода, но

среди них можно выделить две основные стратегии: функционалистические (адаптивные, творческие) стратегии перевода и репродукционные (антиадаптивные, адекватные, также эквивалентность) стратегии перевода.

Основным понятием функционалистических стратегий является заказ — все возможные информации, которые предлагает заказчик перевода переводчику. Благодаря этим информациям переводчик точно знает, кому перевод предназначен и как он должен воздействовать на приемщика. Это значит, что заказ, уже сначала, определяет конечную функцию перевода. И, одновременно, конечная функция перевода определяет основные методы, которые переводчик должен в процессе перевода использовать — он часто должен употреблять методы творческой письменной речи (*creative writing*), так как переводчик пересказывает большую часть информации исходного текста.

Репродукционные стратегии основаны на базе верной трансформации текста исходного языка в целевой без неоправданного творческого вмешательства. Переводчик только хочет передать мысли исходного текста и не хочет создать новое произведение.

В следующей главе мы приближаем работу переводчика. И в этой главе мы описываем работу как переводчика, пользующегося в переводе функционалистических стратегий, так и переводчика, использующего репродукционные стратегии. В начале эти работы отличаются тем, что у функционалистического перевода имеет очень важную роль заказ, который переводчик должен знать и приспособить ему свою работу. У репродукционного перевода переводчику не нужно знать целевой функции перевода, потому что он всегда художественное произведение переводит как художественное произведение и научный текст как научный текст.

Более сложным аспектом для всех стратегий — это разница между исходным и целевым языком или же их культурами. Переводчик должен не

только справиться с лингвистической разницей обоих языков, но и с расхождениями обеих культур и реалий обеих стран. Так как эти различия всегда существуют, переводы не бывают точным образом, трансфером, из исходного языка в целевой, но они только очень близки переводимому тексту. И какие способности должен иметь переводчик, чтобы он мог правильно переводить?

Каждый переводчик хотя бы должен знать язык оригинального произведения, язык целевого произведения и реалии страны оригинала или соответствующую отрасль науки. В функционалистических стратегиях мы определяем эти способности как компетенции: языковая в исходном и целевом языках, аналитическо-интерпретирующая, тексто-творческая, специальные компетенции (социально-организационная, поисковая), интегрирующая компетенция культурная или межкультурная и стратегическая компетенция. В репродукционных стратегиях мы эти компетенции тоже находим, но здесь переводчик только должен понимать оригинал, интерпретировать оригинал и конечно переформулировать оригинал. Отсюда следует, как мы уже сказали, что переводчик должен знать оба языка, культуру и реалии обеих стран. Но он тоже должен детально прочесть оригинал и понимать его, так как он будет в переводе этот оригинал интерпретировать. Тексто-творческая компетенция позволяет переводить текст после заказа так, чтобы выполнить желаемую функцию. У репродукционных стратегий только проводится художественное переформулирование оригинала. Специальные компетенции включают фантазию переводчика, умение творческой письменной речи, работу с словарями, энциклопедиями и также специалистами различных отраслей науки.

Последней главой теоретической части являются переводческие приёмы и методы. Существует целый ряд приёмов. Во функционалистическом переводе важную роль играет тренировка

творческой письменной речи, так как переводчики должны перевести оригинал в функциональное произведение после заказа. Как пример конкретных переводческих методов в настоящей работе приведено разделение Душана Жвачка. Среди методов он выделяет три основные понятия: перевод слова, перевод словосочетания и перевод предложения.

При переводе слова очень важно, существуют ли к словам исходного языка лексические или словарные соответствия в другом языке. Если существуют такие соответствия, потом мы говорим или о эквивалентах (значение слов обоих языков (почти) абсолютно совпадает, например название дней и месяцев) или о вариантах (значению одного слова языка оригинала отвечает несколько слов целевого языка), которые должны переводиться в данном контексте. В противном случае, если мы в другом языке не находим соответствующих слов, переводчик пользуется несколькими способами передачи слов: транслитерация и транскрипция, перефриза (описательный перевод) или калькирование.

При переводе словосочетаний различаем свободные словосочетания и связанные словосочетания (фразеологизмы). Значение свободных словосочетаний заключено в отдельных элементах данного сочетания и в их взаимоотношении. При переводе словосочетаний с русского языка на чешский мы встречаем с транспозицией (замена частей речи, например изменение согласованного определения в несогласованное и наоборот) и также с переводом производного слова составным наименованием (прежде всего в области терминологии). Значение связанных словосочетаний заключено в значении целого сочетания, поэтому переводчик должен перевести смысл целого данного сочетания, а не его компонентов. Фразеологизмы могут быть необразные или образные. У необразных фразеологизмов переводчик должен избегать буквального перевода. При репродукции образных фразеологизмов мы можем пользоваться разными способами: можем найти в целевом языке

эквиваленты (абсолютные или релятивные), аналоги (варианты), можем использовать калькирование или описательный перевод.

При переводе предложения нужно различать, если средства выражения обоих языков соответствуют или нет. В первом случае переводчик может использовать дословный перевод, во втором случае ему необходимо искать функциональные эквиваленты. Для того переводчик может употребить некоторый из следующих приёмов: трансформация, модуляция (здесь еще выделяем расширения, редукции и замены) и контекстуальные замены (здесь еще выделяем приёмы конкретизации, генерализации, антонимического перевода, компенсации, приём смыслового развития и субституции).

Вторая часть — практическая. В неё включена биография автора, перевод рассказа и анализ трудностей перевода. Владимир Н. Васильев родился 8-ого августа 1967 года в Николаеве на Украине. Его отец — русский, а мать украинка. В возрасте лет четырех он научился читать и уже с этого возраста он увлекался фантастикой. Фантастику Васильев пробовал писать с восьмого класса, но его первая книга, «Без страха и упрека», была издана в 1991 г. Профессиональным писателем-фантастом он стал в 1996 году. До сих пор он написал десять романов, более пятидесяти рассказов, которые были изданы в девяти сборниках, некоторые его произведения были изданы как аудиокниги, он также пишет песни. Владимир Васильев также лауреат многих премий в области фантастики, прежде всего с фестиваля фантастики Звездный мост.

После перевода следует анализ трудностей перевода, где мы выделяем среди различных трудностей проблемы с переводом простых а сложных предложений, с стилем автора, с переводом фразеологизмов и сленга, с переводом местных названий улиц и станций метро, со сносками, с цитатой Пушкина и с другими трудностями. Более сложным для меня

являлся перевод стиля автора, так как рассказ написан разговорном стиле речи.

В бакалаврской работе приложен список использованной литературы и в состав работы также входят приложения: комплексная библиография автора, его фотография, карта московского метро и карта Москвы, где отмечена станция метро «Маросейка», рецензия ресторана «Елки-Палки» и оригинальный текст рассказа.

7. Přílohy

Příloha I – kompletní bibliografie autora.

Příloha II – fotografie autora.

Příloha III – Slovníček mezi názvy použitými v textu, jejich transkribovanou a originální verzí.

Příloha IV – plán moskevského metra s vyznačenou imaginární stanicí Marosejka.

Příloha V – mapa části města Moskvy s označením, kde by se pravděpodobně nacházela stanice Marosejka.

Příloha VI – recenze na restauraci Ёлки-Палки na náměstí Puškina se specialitou talíř Tamerlána.

Příloha VII – originální text povídky Vladimíra Vasiljeva Skromný génius podzemky.

Příloha I – kompletní bibliografie autora.

Romány

- Клинки (1996)
- UFO: Враг неизвестен (Враг неведом) (1997)
- Охота на дикие грузовики (Техник Большого Киева) (1998)
- Смерть или слава (1998)
- Идущие в Ночь (в соавторстве с Анной Китаевой) (1999)
- Волчья натура (1999)
- Чёрная эстафета (1999)
- Зверь в каждом из нас (2000)
- Дневной Дозор (в соавторстве с Сергеем Лукьяненко) (2000)
- Три шага на Данкартен (Два шага на Данкартен) (2001)
- Сердца и Моторы, Горячий старт (2002) — диалогия
- Наследие исполинов (2002)
- Лик Чёрной Пальмиры (2003)
- Антарктида online (в соавторстве с Александром Громовым) (2004)
- Никто, кроме нас (2005)
- Сокровище «Капудании» (2007)
- Тени грядущего (в соавторстве с Константином Утолином и Романом Арилином) (2009)
- Прятки на осевой (в рамках проекта S.T.A.L.K.E.R) (2010)

Povídky a novely

- Котя (1983)
- Дыра (1984)
- Аквариум (1985)
- Арабское зеркальце (1986)
- Просто люди (1986)

- 12 минут каждую неделю (1987)
- По ту сторону зеркала (Двойники) (1987)
- Средство от одиночества (1987)
- Жесты (одно лишь легкое движение руки...) (1989)
- Когда наступает сентябрь (1989)
- Садовая, 7 (1989)
- Урми (1989)
- Пелена (1990)
- Без страха и упрека (Вояджер-раз) (1991)
- Огнем и мечом (Вояджер-два) (1992)
- Триста девятый раунд (309 раунд) (городская быль) (1992)
- Хирурги (1993)
- Облачный край (история под шум дождя) (1994)
- Год жизни (тема о неизбежности) (1996)
- Душа чащобы (1996)
- Око Всевышнего (рукопашная сказка) (1996)
- Трель певчей совы (1996)
- Черный камень Отрана (1996)
- Веселый Роджер на подводных крыльях (боевик со стрельбой в жанре абордажа) (1997)
- Город-призрак (1997)
- Забытая дорога (история византийских перстней) (1997)
- Монастырь Эстебан Бланкес (1998)
- Ущелье Горного Духа (реальная история) (1999)
- Ведьмак из Большого Киева (Грем из Большого Киева) (1999)
- Данкартен далекий и близкий (Вояджер-полтора) (2000)
- Перестарки (рассказ по мотивам) (2000)
- Проснуться на Селентине (2000)
- Долг, честь и taimas (2000)

- Вопрос цены (2001)
- Хозяева поднебесья (2001)
- Дом знакомый, дом незнакомый (2002)
- Родина безразличия (2002)
- Рок на дороге (2002)
- Искусственный отбор (2003)
- Омега-12 (2003)
- Скромный гений подземки [рассказ-диптих] (2003)
- Нянька (2003)
- Джентльмены непрухи (2004)
- Исповедь заведомого смертника (2005)
- Мемуары Панаса Галушки (Мемуары Панаса Галушки, писанные им самим лета 329-го по Гербарийскому летоисчислению в пгт Шмянское (от третьего лица); Сильные дыхом) (слегка фантастический рассказ) (2005)
- Семнадцать секунд истины (2005)
- No Past (2006)
- Дети огненной воды (2006)
- Матадор (2007)
- Парламентеры (2007)
- Заколдованный сектор (2008)
- Спасти рядового Айвена (2008)
- Ведьмачье слово (2009)
- Поезд вне расписания (2009)

Sborníky:

- Знак воина (1996)
- Абордаж в киберпейсе (1997)
- Звезды над Шандаларом (1999)

- Веселый Роджер на подводных крыльях (2002)
- Забытая дорога (2003)
- Джентльмены непрухи (2006)
- Чужие миры (2006)
- Гений подземки (2007)
- Незнакомка Земля (2008)

Сykly a série

- Большой Киев:
  - Техник Большого Киева (Охота на дикие грузовики) (1997)
  - Ведьмак из Большого Киева (série povídek):
    - Ведьмак из Большого Киева (Грем из Большого Киева) (1999)
    - Долг, честь и taimas (2000)
    - Вопрос цены (2001)
    - Родина безразличия (2002)
    - Нянька (2003)
    - Искусственный отбор (2003)
    - No Past (2006)
    - Матадор (2007)
    - Поезд вне расписания (2009)
    - Ведьмачье слово (2009)
- Клинки:
  - Клинки (1996)
  - Душа чащобы (1996)
- Смерть или слава:
  - Смерть или слава (1998)
  - Чёрная эстафета (1999)
  - Война за мобильность

- Наследие исполинов (2002)
- Никто, кроме нас (2005)
- Волчья натура:
  - Волчья натура (1999)
  - Зверь в каждом из нас (2000)
- Шандаларский цикл (Шандалар):
  - Облачный край (1994)
  - Год жизни (1996)
  - Черный камень Отрана (1996)
- Высота (Узники высоты):
  - Хозяева поднебесья (2001)
  - Трель певчей совы (1996)

Audioknihy

- Наследие исполинов, 2003, 2005
- Ведьмак из Большого Киева, 2003
- Дневной Дозор, 2004, 2006 (remastrováno)
- Лик Черной Пальмиры, 2005
- Волчья натура, 2006
- Зверь в каждом из нас, 2006
- Горячий старт, 2006
- Смерть или слава, 2007
- Черная эстафета, 2007
- Ведьмак из Большого Киева, 2007
- Сокровище „Капудании“, 2009
- Ведьмачье слово, 2009

Příloha II – fotografie autora.

Příloha III – Slovníček mezi názvy použitými v textu, jejich transkribovanou a originální verzí.

Názvy použité v textu: Transkribované (tak jak je nacházíme na mapkách): Originální znění:

Stanice metra:

Arbatská

Arbatskaja

Станции метро:

Арбатская

Čechovská

Čechovskaja

Чеховская

Divadelní

Teatral'naja

Театральная

Elektrozavodská

Elektrozavodskaja

Электрозаводская

Izmajlovský park

Izmajlovskij Park

Измайловский парк

Kitaj-gorod

Kitaj-Gorod

Китай-город

Kurská

Kurskaja

Курская

Marosejka

Marosejka

Маросейка

Náměstí Revoluce

Ploščaď Revoljucii

Площадь Революции

Puškinská

Puškinskaja

Пушкинская

Semjonovská

Semjonovskaja

Семёновская

Ščolkovská

Ščólkovskaja

Щёлковская

Taganská (Taganka)

Taganskaja

Таганская

Tverská

Tverskaja

Тверская

Linky:

Линии:

Arbatsko-Pokrovská

Arbatsko-Pokrovskaja

Арбатско-Покровская

Kalužsko-Rižská

Kalužsko-Rižskaja

Калужско-Рижская

Tagansko-

Tagansko-

Таганско-

Krasnopresněnská

Krasnopresnenskaja

Краснопресненская

Ulice a části města:

Armjanská ulička

Alexejvská

Bělozersk

Lubjanský průjezd

Náměstí Puškina

Nové náměstí

Staroposadská ulička

Staré náměstí

Velká

Spasogliniščevská

ulička

Výstavní centrum

Armyanskiy pereulok

Aleksejevskaja

Belozersk

Lubyanskiy proyezd

Pushkinskaya ploshchad'

Novaya ploshchad'

Staroposadskiy pereulok

Staraya ploshchad'

Bol'shoy

Spasoglinishchevskiy

pereulok

VDNKh

Улицы и районы города:

Армянский переулоч

Алексеевская

Белозерск

Лубянский проезд

Пушкинская площадь

Новая площадь

Старопосадский переул.

Старая площадь

Большой

Спасоглинищевский

переулоч

ВДНХ

Пříloha IV – plán moskevského metra s vyznačenou imaginární stanicí Marosejka

МОСКОВСКИЙ МЕТРОПОЛИТЕН * 2008 * MOSCOW METRO

Příloha V – mapa části města Moskvy s označením, kde by se pravděpodobně nacházela stanice Marosejka.

- Stanice Marosejka by měla ústít na Armjanskou a Staroposadskou uličku (přibližné umístění pod názvem Marosejka).
- Na rohu s Velkou Spasogliniščevskou uličkou by se měl v budově nacházet vestibul Marosejky.
- Zároveň je propojená se stanicí Kitaj-gorod, takže všechny východy mají tyto dvě stanice společné.

Пříloha VI – recenze na restauraci Ёлки-Палки na náměstí Puškina se specialitou talíř Tamerlána.

Ресторанная критика¹

В Москве появилась конина

На Пушкинской площади открылся новый трактир "Ёлки-палки по...". В отличие от предыдущих, он ориентирован на восточную кухню. "Тарелка Тамирлана" здесь стоит 100 рублей и включает в себя бесконечное множество комбинаций из всевозможных продуктов, приготовленных под руководством клиента на открытой кухне прямо в зале. В ресторане-клубе "New-Васюки" введено новое меню-complexe: за 35 у. е. предлагается не менее двенадцати блюд в обнос и в неограниченном количестве. Новый ресторан "Фемида" предлагает уникальную подачу шашлыков. С подробностями — наш корреспондент ДАРЬЯ Ё-ЦИВИНА.

"Ну что за кони мне попались..."

Новые "Ёлки-палки по..." — уже не столько трактир, сколько фаст-фуд. Здесь нет спиртных напитков — только пиво ("Балтика" — 50 руб., Heineken — 80 руб. за 0,5 л) и прохладительные напитки, кофе и чай. Интерьер непритязателен: огромный зал украшен восточными коврами, седлами и разгорожен деревянными балками, словно загон для выпаса. Здесь самообслуживание: поставив блюда и напитки на поднос, клиент продвигается к кассе и сразу оплачивает свой заказ. В высоких кассах "шатрах" сидят по-турецки девушки, в кожаных сапожках, широких штанах и расписных куртках, они пробивают чеки. Но главное достижение "Ёлок-

---

¹ "Ё-Газета «Коммерсантъ» : В Москве появилась конина [online]. 17.07.1999 [cit. 2010-02-27]. Ресторанная критика. Dostupné z WWW: <<http://www.kommersant.ru/doc.aspx?DocsiD=222058>>.

палок по...", которое должно обеспечить новому заведению оглушительный успех,— это импровизированная восточная кухня в духе "Тамерлана" по уникально низким ценам.

Сначала гость набирает "Тарелку Тамерлана" (100 руб.) — набор сырых продуктов, предназначенных для готовки. Это сырое мясо — свинина, говядина, конина (!!!), курица, говяжья печень, сырая морская рыба, сырое яйцо. Следующий стол-buffet заполнен сырыми овощами — горохом нут, кукурузой, красным и белым репчатым луком, морковью, кабачками, цветной капустой, шампиньонами, сыром типа брынзы, пророщенной соей, сладким перцем. У окна — стол со всевозможными зелеными салатами, помидорами, редисом, сметаной. Кстати, набор свежей зелени и овощей включен в стоимость "Тарелки". Так что, помимо основного набора для жарки, вы можете составить зеленый салат-микс. Что касается самой тары, то тарелкой в новом фаст-фуде именуется широкая и глубокая плоская тарелка, объемом чуть не 0,5 л. Так что порции получаются очень большие. Далее следуют всевозможные соусы и специи (объективности ради заметим, в "Тамерлане" выбор намного меньше) — масло оливковое, подсолнечное, кунжутное, чесночное, кукурузное, соус соевый и хойсин, соус луковый и красное вино, барбекью и горчица, кисло-сладкий и острый. Помимо соли, перца и сахара, есть розмарин, орегано, кунжут, чили, паприка, имбирь, тмин, грецкие орехи, кокосовая стружка.

Из всех вышеперечисленных ингредиентов вы составляете авторскую композицию и переходите со своей "заготовкой" к огромной круглой плите, на которой лихие повара в монгольских нарядах мгновенно обжаривают с помощью пары деревянных палок ваш набор продуктов, превращая его в полноценное блюдо. Для тех, у кого плохо с фантазией, в начале buffet лежат листовки-рецепты. С помощью них можно скомпоновать, например, кусочки конины с сыром, грибами, луком, кабачками, одним половником горчицы, двумя половниками "красного вина", оливковым маслом,

кокосовой стружкой, грецкими орехами и тмином. Можно приготовить рыбу в соевом соусе, для чего понадобятся кусочки рыбы, зеленый перец, цветная капуста, лук, морковь, соус барбекью, соус "белое вино", соевый соус, кунжутное масло, соль, сахар, паприка. Как вы уже догадались, все они присутствуют в buffet.

Помимо основного блюда можно заказать суп-лапшу с курицей, грибами, овощами и зеленью (50 руб.) из огромного казана и горячие пузырчатые чебуреки, истекающие горячим мясным соком (20 руб.). Таким образом, обед в "Елках-палках по..." обойдется от 100 до 200 руб. Что даже дешевле, чем в "Елках-палках" без "по...". Кстати, в дальнейшем новая сеть будет развиваться в самых разных направлениях — по-грузински, по-узбекски, по-итальянски, по-французски etc.

"Это не Рио-де-Жанейро"

Ресторан-клуб "New-Васюки", расположенный в тихом арбатском дворике, конечно, не может соперничать с новым фаст-фудом своими ценами. Но у него и нет подобной задачи. Заведение это весьма респектабельное, почти клубное, и новое меню за 35 у. е. здесь можно считать большим демократическим достижением. Поскольку "Васюки" еще не были представлены в нашей рубрике, поясним, что клуб назван в честь Остапа Бендера и воплощает противоречивость его мировоззрения. С одной стороны, это камни, пальмы, шумящий водопад, подвесной веревочный мостик и тихий пруд с живыми рыбами под открытым небом. То есть мечта Остапа о Рио-де-Жанейро и белых штанах. С другой стороны — деревенский дом с бревенчатыми антресолями, расписным буфетом, старой утварью, развешанной на веревке воблой и каменной застекленной кухней. Это — аскетичная российская действительность, к которой Бендер вынужден приспосабливаться. Такая вот "великая комбинация". То же необычное сочетание присутствует и в меню, где соседствуют перепела,

жаренные на вертеле в хрустящем беконе, фаршированные белым хлебом, сливками и яблоками (13 у. е.) и жареная картошка с лисичками в сметане (5 у. е.). Шеф-повар ресторана Иван Щербаков, уже известный нам по работе в "Барракуде" и "Будваре", прошел специальную подготовку у деревенских жителей России и Белоруссии, чтобы освоить приготовление настоящих картофельных зраз и драников. Теперь он одинаково умело тушит с яблоками и картошкой сома (15 у. е.), выловленного из нью-васюковского пруда, и томит кролика в горшочке (18,5 у. е.) с эстрагоном, вином, кроличьими почками и свежими томатами. Сохранив бодрость молодецкого духа, трезвость бритой наголо головы и яркость всех своих "тату" и творческих идей, Иван подошел к новому меню с энтузиазмом. По старой доброй бразильской традиции всем гостям, заплатившим 35 у. е., будут предлагаться самые разные закуски и горячие блюда в обнос и до отвала. Можно будет наесться до одури домашними жареными на гриле колбасками, перепелками, пельменями, голубцами, свининой с ананасами, маринованной говядиной. А главным гвоздем программы стал целый теленок, который жарится за забором во дворе. Теленка Иван маринует в белом вине и зелени, а потом жарит на вертеле несколько часов, после чего сам обслуживает клиентов, отрезая для них самые лучшие куски. Здесь же рядом с мангалом дымится отварной картофель в укропе и благоухает соус из свежего перца с томатами, зеленью и чесноком. Ближайший "день теленка" (которого никак не назовешь золотым, если учесть, что это блюдо входит в меню-сompлеxe и может поедаться без ограничений) — следующая пятница. В дальнейшем теленка будут жарить два-три раза в неделю.

"Эта ночь для меня вне закона"

И, наконец, еще одна новость. Новый ресторан "Фемида", открывшийся в новом бизнес-центре, прямо напротив Российской

юридической академии, предлагает весьма оригинальную подачу блюд-гриль. Нетрудно догадаться, что название ресторана напрочь отпугивает клиентов с криминальным прошлым, настоящим и будущим. Публика здесь собирается весьма солидная. Обед или ужин обходится в среднем в 40 у. е. Лаконичный интерьер — смешение "медитерране" и "техно", тихий джаз, официанты, выступающие из полумрака, и даже кухня — русская с уклоном в восточную, не должны отвлекать гостей от важных деловых разговоров. Единственное, что призвано сосредоточить на себе внимание гостя,— это блюда-гриль. Шашлыки подаются подвешенными вертикально на специальных латунных подставках с дымящимся угольком. Особенно хороша корейка альпийского ягненка (440 руб.) с кровью, сервированная зернами граната, репчатым луком с барбарисом, овощным рагу "тиамо" и свежим соусом ткемали. Что касается прочих блюд, то они просто занимают в меню свои законные места. С разрешения "Фемиды".

Адрес трактира "Елки-палки по..." (****): Тверская ул., д. 18а, здание торгового центра "Пирамида". Телефон для заказов отсутствует.

Адрес ресторана "New-Васюки" (**** 1/2): Староконюшенный пер., д. 2, стр. 2. Телефон: (095) 201-38-88.

Адрес ресторана "Фемида" (****): Садовая-Кудринская ул., д. 20. Телефон: (095) 737-32-64.

**Пříloha VII – originální text povídky Vladimíra Vasiljeva Skromný
génius podzemky:**

**Владимир Васильев
Скромный гений подземки**

Часть первая почти не фантастическая Станции «Маросейка»

Глебыч в этот вечер поддал крепенько. Не до полного свинства, как иногда, увы, случается и с самыми достойными людьми - только до блаженной улыбки, восхитительно нетвердой походки и того неповторимого состояния души, когда любишь весь этот скотский мир, невзирая на всю его неоспоримую скотскость. В метро Глебыча пустили в общем-то без эксцессов, хотя бабуля на входе глянула с укоризной, а молоденький милиционер с некоторым сомнением в голосе и позе осведомился:

- Куда ехать-то помнишь, гуляка?

- Обжаешь, слживый! - максимально бодро ответил Глебыч, глотая половину гласных. Хотел было рукой махнуть, бесшабашно эдак, но вовремя спохватился: не хватало еще потерять равновесие и растянуться на выложенном плиткой полу, между турникетами и милицейскими ботинками. - Измйльвский Прк, дже бз прсадок! Пследний вгон, чтоб к выхду пближе!

- Ну-ну... - пробурчал милиционер без энтузиазма. - Ладно, ступай... Не усни только. Если доедешь до Щелчка - оттуда уже не отпустят.

Глебыч благоразумно смолчал и осторожно зашагал к эскалатору по довольно замысловатой синусоиде, но в общем и целом уверенно.

Садился он на «Арбатской», так что ехать действительно предстояло без пересадок, что в его положении являлось безусловным плюсом. К тому

же было уже сильно за полночь и на переход легко можно было и не успеть.

Учитывая возвышенное состояние.

Поезд пришел очень удачно - буквально через минуту после того, как Глебыч плюхнулся на ближнюю к концу платформы скамейку. Благополучно погрузившись в последний вагон, Глебыч подумал: «Эх, чего бы в Москве без метро народ делал? До утра добирался бы, ей-ей...»

Поезд тронулся. Под мерное покачивание Глебыч не боялся уснуть: покачивание вагона убаюкивало, но почему-то никогда не усыпляло, не то что качка на воде. На какой-нибудь лодчонке или теплоходе Глебыч мог отключиться в пять минут, но в метро - никогда. Проверено годами.

Примерно посередине перегона «Площадь Революции» - «Курская» поезд почему-то пошел тише, а потом и вовсе остановился.

«Во! - Глебыч порадовался собственной мудрости, когда не поленился дойти до «Арбатской». - Точно на переход не успел бы!»

Тот факт, что в противном случае пришлось бы ехать по другой ветке, где поезд совсем не обязательно стоял бы какое-то время в тоннеле, от внимания цинично ускользнул.

Стояли долго, несколько минут. А потом во всех вагонах неожиданно погасли лампы, только жиденький свет аварийного осветителя где-то позади на стене тоннеля позволял видеть хоть что-нибудь. Особенно после того, как глаза привыкли к темноте.

Кроме Глебыча в вагоне ехали только двое парней с пивом и среднего возраста военный, читавший газету в противоположном от Глебыча углу.

Без света ему, понятно, стало не до чтения - было слышно, как он нервно шелестит своим «Спорт-экспрессом».

Глебыч, по-прежнему совершенно не расстроенный задержкой, обернулся и поглядел наружу, в неверную тьму. На миг ему показалось, что тьма за стеклом стала чуток плотнее, нежели в вагоне.

А потом...

Тьма словно на самом деле сгустилась за окном, совсем рядом, и внезапно рывком перескочила из тоннеля в вагон, окутав Глебыча, поглотив его. Стало трудно дышать.

Очнулся Глебыч только на «Электрозаводской». Военного с газетой в вагоне уже не было; двое парней как ни в чем не бывало дули свое пиво; добавился мрачный тип, похожий на скорого кандидата в бомжи, но пока еще не докатившийся до соответствующего состояния одежды и внешности. В ушах эхом отдавался голос дикторши: «Осторожно, двери закрываются, следующая станция - «Семеновская».

Глебыч потряс головой. В голове было гулко и пусто. Неужели все-таки уснул? Быть не может!

Секундой позже Глебыч сообразил, что хмель из его организма непостижимым образом улетучился, и нынче он трезв до сквозняка из уха в ухо.

На «Измайловском парке» он совершенно твердой походкой покинул вагон и в состоянии легкой ошарашенности поднялся по лестнице. Вышел из вестибюля под открытое небо, поглядел на тусклые фонарики звезд, вдохнул ночного воздуха.

«Чудеса! - подумал Глебыч малость растерянно. - Протрезвел!»

Уже дома, минут через пятнадцать он обнаружил в кармане куртки прямоугольничек плотной бумаги, которого еще на «Арбатской» там не было.

Визитная карточка. Плотная, черная, глянцевая. С золотистыми надписями: по центру - «Гений Подземки»; ниже - «Москва», еще ниже, мелким шрифтом - «Арбатско-Покровская линия».

И все. Ни адресов, ни телефонов.

- Чертовщина какая-то! - пробормотал Глебыч уже вслух и задумчиво опустился на обувную тумбу.

Визитка осталась на ней же до утра.

Уснул Глебыч почти сразу, едва разделся и повалился на широкий раскладной диван.

О визитке он вспомнил, только когда обувал утром любимые туфли-«вездеходы». Черный прямоугольничек мирно соседствовал на тумбе рядом с совочком для обуви, в свое время позаимствованным из гостиницы «Нарва» в Белозерске. Визитку, Глебыч не тронул, так и ушел, оставив ее на прежнем месте.

И на следующий день не тронул. И днем позже. И неделей.

Только спустя почти месяц, когда на тумбе накопилось слишком много всякой бумажной мелочи наподобие использованных карточек для метро или типографского спама, щедро насыпаемого распространителями в почтовые ящики московских домов, Глебыч сгреб этот ворох и пошел к рабочему столу, разбирать. Несколькими минутами спустя карточка нашла новое пристанище - в стопочке визиток за стеклом книжного шкафа.

Вскоре Глебыч и думать забыл о странном происшествии в метро и какой-то там визитке. Жизнь катилась по накатанной колее: статьи, редакция, гонорары, редкие походы с приятелями в баню или на стадион, телевизор, пиво под «ЦСКА - Локомотив» или, к примеру, «Реал - Манчестер Юнайтед». Жизнь вообще редко преподносила Глебычу сюрпризы, да и редкие знакомые от него никаких сюрпризов не ждали. Он был существом очень обыденным и негероическим, к чему привык с детских лет, и никогда не пытался перебороть свою одинокую планиду.

В угрюмую ноябрьскую пору, когда мир сер и слякстен и на улице находиться совершенно не хочется, Глебычу пришлось посреди дня заскочить в редакцию - нужно было срочно вычитать важный материал, причем в распечатке, а не в файле. Много времени это не заняло, но день

был безнадежно растрочен: в Москве планировать больше одного выездного дела бессмысленно, все равно не успеешь. Глебыч собирался с утра пошарить в интернете: вырисовывалась интересная статья и стоило восполнить пробелы в знаниях. А после обеда рассчитывал наварить борща, позвать соседа Витьку и усидеть предпраздничную бутылку «Гжелки», каковую Глебыч у Витьки же и выиграл недавно на спор. Но позвонил ответсек, и замечательный план рассыпался, как старый шалаш в бурю. Пришлось одеваться, выходить из дому в промозглый ноябрь, брести к метро...

Правда, из редакции Глебыч возвращался с уже улучшающимся настроением: похоже, борща наварить он все-таки успевал, причем успевал даже завершить сие священнодействие в достаточно разумное время, чтобы их с Витькой посиделки Витькина жена не обозвала «ночным кукованием».

Да и вообще домой возвращаться всегда приятнее, чем уезжать.

Короче, стоял Глебыч у края платформы на «Пушкинской» и предвкушал. Из темного зева тоннеля потянуло ветерком - приближался поезд, уже и свет фар замерцал.

И тут на рельсы свалился ребенок - пацан лет трех-четырёх в неуклюжем комбинезоне-дутьше, купленном явно на вырост. Момент падения Глебыч пропустил, вдруг глянул и обомлел: пацан на рельсах и визг тормозов накатывается.

Дальнейшее произошло само по себе: ни подумать, ни испугаться Глебыч не успел. Он как-то очень просто и естественно оказался рядом с малышом, сцапал его экономным и выверенным движением (и откуда что взялось?) за воротник, выпихнул наверх, в толпу, сам подпрыгнул, налег грудью на платформу, ухватился за чью-то протянутую ладонь и через несколько мгновений почувствовал осязаемый удар по ноге - это был привет от не успевшего затормозить поезда. Но Глебыч, равно как и пацан,

были уже в безопасности. От тычка Глебыч просто опрокинулся с четверенек на бок, но никаких повреждений не получил, даже больно не было.

Что тут началось! Мамаша, белая, как привидение, что-то шептала, одной рукой прижимая к себе пацаненка, другой судорожно вцепившись Глебычу в рукав. Пацаненок ревел белугой. В толпе кто-то возился и истошно вопил: «Это он, он ребенка толкнул!» Кто-то хлопал Глебыча по плечам, попеременно по правому и левому. Потом машинист прибежал - глаза квадратные. В центральном зале раздавалась звонкая трель свистка и чей-то авторитетный голос требовал: «Пройти дайте! Посторонись!»

Поминали милицию, которая, по идее, вот-вот должна была появиться.

Мамаша наконец отпустила рукав Глебыча и прижала сына к себе. Тот все орал, но уже заметно тише. Глебыча шатнуло, кто-то тут же громко произнес: «Дайте ему сесть!»

Глебыч быстро оказался у лавочки, но тут толпа колыхнулась - в проход протискивался милиционер. И как-то незаметно Глебыча вынесло на самую середину зала; почему-то никто на это внимания не обратил, хотя еще секунду назад локальным центром вселенной являлись мамаша, спасенный и спаситель.

А окончательно в себя Глебыч пришел в переходе: с «Пушкинской» он зачем-то отправился на «Чеховскую». Лица вокруг были сплошь незнакомые.

Похоже, от разборок и нового потока благодарностей удалось благополучно ускользнуть, чему Глебыч был в принципе рад, поскольку от недавнего шепота мамаша чувствовал необъяснимую неловкость.

Поэтому он уже целенаправленно перешел с «Чеховской» на «Тверскую» и стал ждать поезда до «Театральной».

А потом с немалым удивлением спросил себя: а чего это он,

спрашивается, торчал сегодня на «Пушкинской»?

Всю жизнь, сколько себя помнил, Глебыч ездил домой естественным и рациональным способом: «Тверская» (ранее - «Горьковская») - «Театральная», вперед по ходу поезда, пересадка на «Площадь Революции» (длинные эскалаторы, на которых всегда хорошо читалось) и прямехонько домой, до «Измайловского парка».

Сегодня Глебыч почему-то решил проехать от «Пушкинской» до «Таганки», там пересесть на кольцо, проехать одну остановку до «Курской» и на родимую Арбатско-Покровскую перейти только там, поскольку прямой пересадки с фиолетовой ветки на темно-синюю в природе не существовало. Но почему он так решил - Глебыч не понимал напрочь. Неудобный же маршрут, две пересадки! Зачем? И ведь если бы не это нелепое решение - так и не увидел бы Глебыч малыша на рельсах. И кто знает, что бы с тем стало в этом случае? Нашелся бы кто-нибудь, кто не побоялся бы прыгнуть с платформы на помощь?

Впрочем, при чем тут «не побоялся»? Можно подумать, Глебыч раздумывал - боится он или не боится. Прыгнул, ничего не соображая, и все. Хорошо еще, что мальчонку успел отбросить и сам вылезти на платформу. Мог бы и не успеть... Но об этом думать совсем уж не хотелось. Домой он добрался пришибленный, Витьке звонить не стал, откупорил «Гжелку», как был в куртке и сапогах, и залпом засадил почти полный стакан.

Нельзя сказать, что Глебычу полегчало: ему не было плохо и до стакана. Но стало определенно лучше.

А когда Глебыч с легким стуком утвердил пустой стакан на столе и утробно крякнул, обнаружил, что рядом с бутылкой «Гжелки» на скатерти лежит визитка Геня Подземки. Как она переместилась с полочки шкафа на кухню, Глебыч снова-таки не выяснил, ни в первые минуты, ни потом.

Он просто взял ее со стола и сунул во внутренний карман куртки,

рядом с паспортом. «На счастье», - подумал он.

Борща в этот день (а точнее, вечер) Глебыч все-таки не наварил, но совсем не расстроился из-за этого. Тем более что назавтра узнал: Витек и жена его ненаглядная все равно с трех часов дня и до часу ночи пробыли в гостях.

* * *

К утру Глебыч окончательно успокоился, мандраж сошел на нет, осталось только неожиданно светлое чувство удовлетворения своим поступком, пусть даже ненамеренным и спонтанным. И утренний звонок из редакции его совершенно не расстроил. Снова предстояло ехать в центр, но за окнами, не в пример вчерашнему, светило солнце и настроение попросту не желало ухудшаться. А тут еще звякнул Сева Баклужин, сказал, что готов прямо сейчас заехать и завезти долг. Глебыч, разумеется, не возражал.

Удачи накладывались одна на другую: Сева, оказывается, ехал на «Белорусскую» и мог подбросить Глебыча на своей лихой «субару» чуть ли не до дверей редакции. По дороге они умудрились не вляпаться ни в единую пробку, проклятие автомобильной Москвы. Работа в итоге оказалась плевая, Глебыч справился с нею буквально за час. Перед самым его уходом сотрудникам стали выдавать давно обещанную премию, так что (если учитывать и возвращенный Севой должок) из редакции Глебыч выходил с весьма туго набитым бумажником. По пути к метро он прикидывал (раз уж завелись деньги), чего в ближайшее время прикупит: музыкальный центр или новый монитор. В принципе хотелось и того, и того.

Немного не дойдя до Пушкинской площади, Глебыч неожиданно завернул в «Елки-Палки», отведал «Тамерлана» под пиво и совсем уж в

благодушном настроении наконец-то спустился в метро. На этот раз он следовал вполне логичным и естественным маршрутом, через «Театральную» и «Площадь Революции».

Перейдя на родимую ветку, Глебыч успел вклиниться в толпу, которая мерно втягивалась в открытые двери одного из центральных вагонов.

Пассажиров было действительно много, даже до поручней дотянуться толком не удалось. Да и в вагон уместились не все, кое-кто остался, на платформе.

«Надо будет на «Курской» пересесть ближе к хвосту, - подумал Глебыч с ленцой. - Если удастся...»

Створки дверей с характерным звуком схлопнулись.

«Осторожно, двери закрываются, - запоздало объявила дикторша, - следующая станция - «Маросейка», пересадка на станции «Китай-город» Калужско-Рижской и Таганско-Краснопресненской линий».

Долгие несколько секунд Глебыч соображал - что же это значит? Потом боязливо покосился на соседей.

Тех, казалось, ничуть не смутило объявление дикторши, словно станция «Маросейка» действительно существовала. Но Глебыч прекрасно помнил, что никаких станций между «Площадью Революции» и «Курской» нет и никогда не было.

Совершенно сбитый с толку Глебыч вывалился из вагона на станции «Маросейка». Станция как станция - гранит, мрамор, панели с филигранной резьбой, колонны, помпезные сталинские светильники, в центре зала - небольшая скульптура на постаменте, изображающая Богдана Хмельницкого верхом и с булавой в руке. В восточном торце - длинный эскалатор, выход в город, на Маросейку и переулки Армянский и Старопосадский; в западном - эскалатор на спуск; однако если верить указателю, он тоже выводил в город, на улицу Маросейка и Лубянский проезд; одновременно он вел на пересадку. Видимо, выход на поверхность

был устроен через станции «Китай-город». Глебыч отправился на разведку - спустился и оказался в хорошо знакомом вестибюле, причем появился Глебыч из того места, где раньше имелась глухая стена и бюст Ногина перед нею. Бюст теперь стоял у другой стены, справа, посередине между залами «Китай-города». Если пройти прямо, можно было выйти из метро, на Старую и Новую площади, или на ту же Маросейку, или на Лубянский проезд. Но Глебыч выходить не стал, свернул на ближний к нему «Китай-город»; потом перешел на второй.

В обоих залах «Китай-города» все оставалось как обычно, за исключением разве что дополнительных надписей на указателях. Везде, на любой табличке станция «Маросейка» значилась между «Площадью Революции» и «Курской», словно существовала на Арбатско-Покровской линии изначально.

И никто, ни единый человек не удивлялся существованию этой станции, кроме разве что Глебыча.

Видимо, он действительно привлекал внимание, бесцельно бродя по станции, потому что вскоре в зале появился милиционер, нечувствительно возник на пути и потребовал документы. Глебыч предъявил, и паспорт с регистрацией, и журналистское удостоверение.

- А, - понимающе протянул милиционер, возвращая документы. - Материал для статьи собираете? Что ж, удачи, удачи...

Он козырнул.

- Скажите, - по возможности непринужденно справился Глебыч, - а давно вы на этой станции работаете?

- Да лет пять уже. - Милиционер поправил фуражку и с интересом поглядел на Глебыча. - А что? Что-нибудь криминальное описать хотите?

- Нет-нет, я больше по истории и архитектуре, - торопливо увильнул Глебыч. - Да и пора мне уже! До свидания.

К платформе как раз подошел поезд, направляющийся к «Курской».

Глебыч шмыгнул в вагон, тоже набитый достаточно плотно, и принялся настойчиво протискиваться к схеме у соседних дверей.

Наверное, у него был вид человека, которому действительно крайне необходимо взглянуть на схему метро, потому что люди уступали дорогу на удивление безропотно, без косых взглядов и дежурного мата вполголоса.

Схема как схема - сколько раз Глебыч такие видел. И в метро, и на улицах, и на календариках, и на рекламных буклетах. Все привычно.

Линии, станции. Вот только узел на «Китай-городе» действительно трехстанционный. Кроссплатформенная пересадка с рыжей на фиолетовую ветки и обратно, и станция «Маросейка» рядом.

Больше никаких отличий от того, что хранилось в памяти, Глебыч не нашел. И до «Измайловского парка» доехал совершенно как обычно, хотя озирался при этом, наверное, как марсианин. Уже на улице около метро у него снова проверили документы, а ушлые тетки с бэджами дважды предложили номер в гостинице.

Глебыч иногда почитывал фантастику и с термином «альтернативная история» был неплохо знаком. В принципе он видел случившемуся лишь два объяснения: либо приключилось банальное сумасшествие, когда видишь то, чего нет, либо его неким невообразимым образом засосало в параллельную реальность, где станция «Маросейка» действительно существует. Но тогда в окружающем должны быть и иные детали, отличные от привычной Глебычу реальности. Потому он и озирался, собственно.

И одновременно, холодея, осознавал: насколько же мало внимания мы обращаем на окружающий мир! Вот, к примеру, рекламный плакат у дороги. Что было на нем изображено вчера? Глебыч дважды проходил мимо, но не помнил даже, какого цвета этот плакат. Сейчас на плакате красовался космонавт в скафандре на фоне половинки земного шара, а

также две гигантские пачки сигарет «Союз-Аполлон», синяя и белая.

Надпись гласила: «Знай наших!» В самом низу еще имелась строка, предупреждающая о вреде курения.

Как назывался цветочный павильон рядом с троллейбусной остановкой?

Сейчас - просто «Цветы». А вчера? Вроде бы «Букет». Или тоже просто «Цветы»?

Был ли чуть в стороне от дороги квадратный раскоп, огороженный кокетливой полосатой ленточкой? А надпись на заборе - вот это небрежное «Россия для русских!!!» - была?

Впрочем, надпись - дело дурное, а потому нехитрое. Ее в любом мире сначала вроде нету-нету, а потом в одночасье: бац - и есть.

В общем, к дому Глебыч подходил вконец издерганный, поскольку ни единого внятного отличия обнаружить не сумел. Однако на всякий случай приготовился к самому ужасному: к тому, что в его квартире живет некто посторонний, причем живет давным-давно и вполне счастливо. И слыхом никогда не слыхал о каком-то там Глебыче из реальности, где нет станции метро «Маросейка».

Однако страхи оказались напрасными. Уж свою-то дверь Глебыч мог описать чуть ли не по квадратному сантиметру, от еле заметных силуэтов некогда наклеенных, а позже бесстыдно спертых какими-то крохоборами циферок - номера квартиры - до надорванного (после заноса негабаритного дивана) дерматина на уровне колен. И звонок свой, родной, на одном шурупе, но тем не менее незыблемый, как Монблан или Майкрософт. И ключи подошли к замкам. И внутри все было до боли знакомое и родное - мебель, пыль, запахи.

Кое-как переодевшись в домашнее, Глебыч еще долго шастал по квартире в надежде отловить какую-нибудь подозрительную мелочь.

Тщетно.

Потом возникла мысль о телевизоре, и несколько долгих часов Глебыч терзал пульт, выискивая на многочисленных каналах новости или иные информационные передачи, способные подтвердить его опасения. И снова ноль - убери из сегодняшнего дня станцию «Маросейка», мысли об альтернативном мире никогда не пришли бы Глебычу в голову.

Когда к телевизору он охладел, возникла следующая мысль: интернет! И не что-нибудь, а www.metro.ru! Вот что может пролить свет на сегодняшние чудеса!

Компьютер, как назло, грузился лениво и долго. И на «Юникорн» было не дозвониться - лишь через четверть часа линия капитулировала и отдалась модему. И сайт грузился так, словно на него именно сейчас ломанулся весь компьютеризированный мир и укупорил канал плотнее плотного.

Но все же в конце концов Глебыч выяснил, что станция «Маросейка», оказывается, проектировалась и была запущена вместе с соседними «Площадью Революции» и «Курской» в далеком 1938 году, причем задел на будущее сопряжение с тогда еще безымянными станциями сразу двух линий на площади Ногина (или как там она называлась в тридцать восьмом?) был оставлен загодя и частично расконсервирован лишь в 1970-м, а окончательно - в 1975-м, с пуском соответствующего участка Таганско-Краснопресненской линии. Станция «Маросейка» значилась как одна из немногих старых станций, не имеющая наземного вестибюля.

Точнее, вестибюль пришлось встроить в одно из исторических зданий на углу Маросейки и Большого Спасоглинищевского переуллка.

В растрепанных и смешанных чувствах Глебыч отошел ко сну.

Проснувшись, Глебыч долго прикидывал - приснились ему вчерашние непонятки, или же он помалу сходит с ума. В глубине души он прекрасно сознавал: нет, не приснились. И все же не удержался, как был в футболке

и семейных, в цветочек, трусах (невзирая на то, что семьи у него никогда не было и не предвиделось), шастьнул к компьютеру и поставил диалер на дозвон в интернет, а сам покуда удалился в сторону совмещенных удобств: зубы чистить и все такое прочее.

Когда Глебыч вернулся, компьютер уже установил связь. Медленную, как всегда днем, всего на девятнадцать двести. Но этого вполне хватало, чтобы по сохранившейся вчерашней ссылке загрузить нужную страницу с metro.ru.

Надежды его были напрасны. Станция «Маросейка» упрямо выросла в привычный мир, пустила корни, глубокие, как у саксаула, и исчезать ни разу не собиралась.

И тогда Глебыч немного даже рассердился:

«И чего это я? Если схожу с ума - беспокоиться поздно. Плюнуть и принять! Тем более удобная же станция, к Баклужину на «Алексеевскую» теперь будет куда сподручнее ездить, да и вообще... Скольким людям она жизнь облегчит? Тысячам? Даже нет - миллионам! Метро, говорят, за сутки девять миллионов пассажиров по Москве растаскивает туда-сюда.

Вот пусть и радуются! А я буду просто жить! И тоже радоваться, вместе со всеми! А в будущем году «Парк Победы» откроют - тут радость вообще через края польется!»

Единственное, что чуточку портило тщательно выстроенную благолепную картину, - непонятная черная визитка и особенно обстоятельства ее появления у Глебыча, а также некоторые ее подозрительные свойства, связанные с умением самостоятельно возникать то там, то сям...

В общем, бодрясь по возможности, Глебыч сварганил себе легкий завтрак, сжевал его, пересчитал содержимое бумажника и заначки, покумекал малость, отделил некоторую сумму и отправился на «Семеновскую», покупать музыкальный центр.

Спешить Глебыч не стал, неторопливо обошел три магазина- «Техносилу», «Эльдорадо» и «М-видео», поизучал модели, прикинул цены и, наконец, остановился на компактном «Самсунге», исключительно потому, что тот понимал mp3-диски, составлявшие немалую часть его фонотеки, и стоил меньше трехсот баксов. Остальные модели с mp3 тянули больше четырехсот.

Продавец Глебычу не то чтобы не понравился... Вроде и не тормозил особо, и на вопросы ответил довольно внятно, но как-то без огонька, без радушия, будто бы нехотя, с презрением. Так же нехотя выписал квитанцию. Глебыч пошел оплачивать; потом ему продемонстрировали работоспособность, шмякнули штамп на гарантийный талон, упаковали все корейское добро и положенные к нему причиндалы, и отправился он домой в смешанных чувствах.

В смешанных, потому что центр стоил восемь триста тридцать восемь в рублях, а продавец на квитанции написал три восемьсот тридцать восемь. И Глебыч это заметил в первую же секунду.

Но смолчал. Сам толком не понимая почему. Полагал, ошибка быстро выяснится, он спокойно доплатит недостающие четыре с половиной тысячи. Когда уже вышел за двери магазина, прошел метров двадцать, запнулся было, едва не поддавшись порыву пойти и честно заплатить.

Но потом подумал: а какого черта? Продавец этот чем-то недовольный...

Это его, продавца, работа, в конце концов, быть внимательным. Глебыч вовсе не обязан следить за его работой и указывать на ошибки. Ошибся - сам и виноват!

И пошел Глебыч домой. Не оборачиваясь и не замедляя шага.

Но червячок его все-таки грыз, ведь в принципе Глебыч был человеком честным. Даже мусор бросал только в урны, потому что хотел видеть родной город чистым и незагаженным, хотя вместе с тем прекрасно

понимал: его «души прекрасные порывы» многомиллионной Москве совершенно до лампочки и чище она от Глебыча принципов не станет ни на йоту.

Вдобавок неправомерным путем сэкономленные почти полторы сотни баксов позволяли без напряжения приобрести взлелеянный в мечтах новый монитор прямо сейчас. Или, точнее, уже завтра, потому что Баклужину нужно было звонить с утра - евойного сына-железячника, кой последнее время трудился в одной из бесчисленных, гнездящихся на ВДНХ, компьютерных фирм, можно было запрячь на покупку только до десяти часов или вечером: пользоваться мобильником или служебным телефоном в личных целях на упомянутой фирме сотрудникам почему-то категорически возбранялось.

В общем, Глебыч возился потихоньку со свежескупленным центром, подключал все, устанавливал, читал руководство, знакомился с управлением и возможностями, дивился непривычным функциям, учился программировать воспроизведение, манипулируя многочисленными кнопками, проверял, читает ли этот хваленый «Самсунг» RW-диски...

Незаметно для себя он увлекся и думать забыл о некрасивом своем поступке в магазине.

Вечер тоже пролетел незаметно: интернет, материал для очередной статьи, звонок Севе Баклужину и разговор с его сыном о завтрашней покупке, вполне успешный и многообещающий разговор, ужин, чай, телевизор, заведенный на десять будильник, сон.

Утро тоже прошло как по накатанной; вчерашний червячок куснул только однажды, когда Глебыч снова отсчитывал деньги, но вскоре шевелиться перестал и затих. Скорее всего окончательно и бесповоротно.

Глебыч добежал до метро, купил свежий «Спорт-экспресс», в который и поспешил уткнуться в вагоне.

«До «Маросейки», а там, на «Китай-город»!» - с подъемом подумал он

и погрузился в перипетии очередного тура российского чемпионата, в этом году обещавшего довольно занятную интригу.

От газеты Глебыч оторвался только после того, как двери на «Курской» захлопнулись и диктор поведал что-де, следующая - «Площадь Революции».

- Что такое? - удивленно пробормотал Глебыч, поднимая голову. - Чего, на «Маросейке» остановки нет?

Поезд с грохотом втянулся в тоннель.

Сосед поглядел на Глебыча как на больного и демонстративно отвернулся. А Глебыч скосил глаза на схему, к которой стоял боком.

Потом медленно повернулся к ней лицом, чувствуя, как в груди разрастается неприятная пустота.

Он увидел хорошо знакомый вариант схемы. Без станции «Маросейка». Тот, с которым соседствовал всю сознательную жизнь, за исключением вчерашнего дня.

До «Площади Революции» Глебыч доехал как в тумане. Вышел, растерянный и обескураженный, не зная, куда идти и что думать. Вышедшие вместе с ним пассажиры торопливо рассасывались с платформы кто куда.

Лишь когда платформа ненадолго опустела, Глебыч заметил его. Высокого подтянутого парня в джинсах и кожаной куртке, пристально глядящего прямо на Глебыча. Он стоял, привалившись плечом к скульптуре матроса с наганом - почему-то внимание Глебыча на миг сфокусировалось именно на этом нагане с отполированным до блеска стволом. Вся скульптура была темной от времени, а ствол нагана - блестел.

Когда взгляды Глебыча и парня встретились, тот шагнул навстречу, раз, другой. И подошел вплотную.

Первое, что бросилось Глебычу в глаза - черный бэдж с золоченой

надписью. «Гений Подземки. Москва». Только линия была указана Калужско-Рижская. Та самая, на которую теперь с родимой Арбатско-Покровской напрямую не пересесть. Знакомая визитка была вставлена в пластиковую оболочку с булавкой наподобие тех, что носят сотрудники солидных фирм или настырные тетки-посредницы у Измайловских гостиниц. И носил ее парень так, будто это был не бэдж с визиткой, а по меньшей мере Орден Славы или медаль Героя России.

Глебыч несмело прижал руку к нагрудному карману, где лежали его паспорт и визитка. Его, по всей видимости, орден. Прижал и так же несмело поднял глаза.

Парень глядел на него сверху вниз, в упор, пристально и вместе с тем укоризненно, даже презрительно. Долго глядел. Странно, но окружающие совершенно не обращали внимания на достаточно необычно ведущую себя парочку в самом центре платформы, словно Глебыча с парнем окутывала вуаль невидимости.

Парень шевельнулся. Прищурил один глаз, то ли устало, то ли разочарованно, то ли и то, и другое вместе.

- Эх, ты, - процедил он негромко. - А я уж было подумал...

А потом повернулся и пошел прочь, туда, где останавливается головной вагон. Люди невольно уступали ему дорогу. Где-то там, у выпуклого зеркала или даже дальше Гений Подземки с Калужско-Рижской линии словно бы растворился, исчез без следа и Глебыч почему-то этому ничуть не удивился.

Только спустя долгую минуту он проглотил неприятный комок в горле и медленно-медленно отнял руку от кармана. И тоже пошел. На противоположную платформу.

И люди расступались перед ним.

Часть вторая, почти не реалистическая

Гений Подземки

От наземного вестибюля «Семеновской» до магазина бытовой техники Глебыч несся так, словно опаздывал на самолет. Лишь в магазине он поумерил пыл, попытался придать себе вид естественный и солидный и, стараясь ступать твердо и независимо, направился к отделу, где покупал вчера злополучный «Самсунг». Там Глебыч некоторое время озирался в поисках вчерашнего неприятного продавца, но того нигде не было видно. Зато милостивая девчушка в униформе моментально оказалась рядом:

- Добрый день, вам чем-нибудь помочь?

Глебыч взглянул на ее простую и неискusstvenную улыбку и внезапно успокоился. Разом. Судя по бэджу, девушку звали Машей и работала она менеджером отдела.

- Да, помогите, пожалуйста, - у Глебыча даже голос не дрожал, чего он втайне опасался. - Видите ли, в чем дело, я вчера купил у вас музыкальный центр, и мне, по-моему, неправильно указали цену. Я заплатил на четыре с половиной тысячи меньше...

- А, я понимаю, о чем вы говорите! «Самсунг» модели...

- Да, «Самсунг», - перебил Глебыч, потому что номер модели, откровенно говоря, не запомнил. - У вас есть продавец парень, такой... неторопливый.

- Уже нет, - сообщила девушка с некоторым сожалением. - Он уволен.

- Уволен? - упавшим голосом повторил Глебыч. Такого поворота он совершенно не ожидал. Хотел просто доплатить деньги, чтобы парню не нагорело из-за этого злосчастного «Самсунга», и вдруг - уволен!

- Да, уволен. Внимательным обязан быть продавец, а не клиент. Это ошибка продавца, не ваша. И деньги уже высчитаны из его зарплаты, так что вам не нужно ничего доплачивать. Спасибо, что пришли, может быть, еще что-нибудь купите?

Глебыч низко опустил голову, чтобы Маша не увидела его

растерянного лица.

- Нет, наверное, не сейчас...

- Приходите еще! - Девушка улыбнулась, Глебыч видел это, даже уставившись в пол.

Все-таки это не была дежурная улыбка. Наверное, Маше действительно нравилось работать в большом магазине и беспрерывно разговаривать с новыми людьми.

На следующий день после все изменившей встречи в метро позвонил сынуля Севки Баклужина и довольно развязно поинтересовался: будет Глебыч покупать монитор или где?

- Не буду, - тихо, но твердо ответил Глебыч. - Извини, не получается. И что вчера не пришел и не перезвонил - извини.

Голос Баклужина-младшего стал серьезнее:

- Дядя Олег, случилось что?

- Случилось, Максим. Но я сам справлюсь. До свидания. Извини еще раз...

Целую неделю Глебыч был угрюм, мрачен и нелюдим. Хорошо, что в редакции не нашлось работы, которая требовала бы его непосредственного присутствия. Глебыч писал статьи дома и отсылал их электронной почтой. На улицу он выходил всего дважды, оба раза в магазин напротив подъезда, за продуктами.

Глебыч много думал о произошедшем. Неужели между появлением и исчезновением станции «Маросейка» и его поступками существует какая-то мистическая связь? Бред ведь, сказки, небывальщина! Фантастика! Но если вспомнить слова того парня, Геня Калужско-Рижской... Глебыч глядел на черную визитку, которую по его примеру вставил в бэдж, оставшийся с прошедшего киносеминара, поверх листка со своей фамилией и названием журнала. Он знал, что, когда выйдет из дому и направится к метро, приколет бэдж к свитеру.

Почему-то Глебычу хотелось, чтобы Гений Калужско-Рижской не думал о нем плохо.

* * *

Через неделю все-таки пришлось выходить из дому дальше магазина и ехать на церемонию вручения очередных премий за очередные заслуги.

Глебыч частенько бывал на подобных мероприятиях. Узкий замкнутый мирок профессионалов в какой-либо области, украшенная сцена, конференсье, речь, приз, вручение, жиденькие аплодисменты, полнящиеся завистью глаза в зале... Потом фуршет, бутерброды, водка, пьяные разборки и блевотина по углам. Бомонд, чтоб его.

Подобные мероприятия Глебыч не любил, но регулярно посещал по профессиональной надобности. Представители десятков замкнутых мирков уже несколько лет как здоровались с ним - примелькался, видимо.

Сегодня ехать предстояло на «Таганку», в ресторан «Семь пятниц».

«Надеюсь, никакой гадости я за последнее время не совершил, - мрачно думал Глебыч, ныряя под мост окружной железки, - и станция «Измайловский парк» никуда не делась. Равно как и «Таганская-радиальная»...»

«Измайловский парк» обнаружился на месте. И наземный вестибюль, и все остальное.

Бэдж с визиткой, конечно же, был загодя приколот к свитеру.

Держа в руке карточку, Глебыч подошел к крайнему левому турникету, рядом с будочкой бабули-дежурной. Не успел он сунуть карточку в щель, как на турникете зажегся зеленый глазок.

Глебыч насупился.

«Ну, вот... опять халява... Не пойду, заплачу, как положено», - подумал он сердито.

Но бабуля вдруг обратила к нему широкое румяное лицо и приветливо улыбнулась, что работникам общественных мест в общем-то

не свойственно:

- Проходите-проходите! Вам можно! И о карточках можете забыть... пока вы наш Гений.

Глебыч с сомнением поглядел на нее. И вдруг понял: ему действительно можно. Более того - нужно.

Он кивнул бабуле и смело вошел на станцию.

Что-то изменилось. Звуки: они стали объемнее, четче, выпуклее. И их стало больше. Глебыч слышал, как поскрипывают металлические конструкции над лестницами, как звучат шаги каждого из пассажиров, как урчит и щелкает позади электронная и механическая начинка турникетов. Как с шорохом падают в урну использованные карточки.

В зале вроде бы стало светлее, чем обычно. Серебристая Зоя Космодемьянская определенно улыбалась Глебычу, как своему. Глебыч чувствовал, что на левой стене ближе к центру зала вот-вот отвалится одна из мраморных плиток, и что у зеркала в конце платформы помутнели верхние уголки, и что одна из лампочек среднего пути (внизу, над контактным рельсом) не горит...

Ощущения были очень странные и вместе с тем очень естественные. Нужно было просто к ним привыкнуть.

С «Измайловской» как раз прибыл поезд; Глебыч наладился было в переднюю дверь переднего вагона, но тут из кабины выглянул машинист.

- О! - сказал он. - Привет. Заходи. Глебыч нерешительно замялся.

- Это ж вроде запрещено...

- Пассажирам - запрещено, - подтвердил машинист со смешком. - Но не тебе же!

Он протянул руку:

- Я - Петро. Заходи давай!

Глебыч на мгновение зажмурился, а затем вошел в кабину поезда метро.

Впервые в жизни.

Поздоровался с помощником машиниста, с нескрываемым любопытством обозрел приборы и органы управления.

Выглядели они загадочно.

«Интересно, - подумал Глебыч. - По идее, мне придется во всем этом разобраться...»

Вид несущегося навстречу тоннеля, освещенного фарами поезда, был незабываем. Ехать в кабине поезда метро совсем не то, что ехать просто в вагоне...

А еще Глебыч понял, что в ближайшее время его ждет немало открытий.

Удивительных и волшебных.

И действительно, в отношении метро жизнь Глебыча переменялась кардинально. Теперь он мог переходить со станции на станцию в любое время, даже если уже час ночи и переход закрыт. Любой турникет безропотно пропускал его без всяких карточек или проездных.

Милиционеры ему козыряли. Машинисты здоровались. Техники подмигивали и иногда затаскивали в таинственные помещения за дверями со строгими табличками «Служебный вход» и «Посторонним вход воспрещен». Пили техники в основном спирт. Если перед эскалаторами собиралась внушительная толпа и хотя бы один из эскалаторов стоял, для Глебыча, не задумываясь, запускали его, и ни единый умник не норовил последовать за Глебычем. Однажды Глебыч пережил форменное потрясение: он обнаружил, что может сесть в вагон через закрытые двери. Равно как и покинуть оный вагон. И ни один из пассажиров не обращает на это внимания. Ни один!!!

Под Новый год Глебыч во второй раз встретил коллег. Правда, не понял, с каких они веток. Но других Гениев он теперь узнавал безошибочно: чувствовал визитку. Нутром, селезенкой, седьмым или

восьмым чувством.

У встреченных, к примеру, визитки оказались в карманах. У одного, лысоватого и хлыщеватого мужичонки с острым лицом и бегающими глазками - во внутреннем кармане пиджака. У второго, тучного кучерявого херувима- в кармане необъятной куртки. Глебыч столкнулся с ними на «Автозаводской», выйдя из поезда.

- О! Смотри! Наш маросейский герой, - сказал хлыщ насмешливо, подталкивая соседа локтем.

Глебыч застыл, глядя на них. Он не знал, что сказать и как поздороваться. Банально растерялся.

Херувим почему-то обидно заржал. Хлыщ тоже усмехнулся, как-то недобро и хищно. А потом оба, ни слова больше не говоря, уселись в вагон и поезд тронулся.

Глебыч некоторое время неподвижно стоял, глядя на убегающие во тьму габаритные огни. Люди старательно обходили его.

«Черт! - подумал Глебыч вскоре. - Все-таки я ничегошеньки не понимаю в этой игре. Надо искать Гения «Калужской». По-моему, нужно поговорить с ним, а не с этими...»

И он стал искать. Часами бесцельно кружить по метро, пересаживаясь со станции на станцию без всякой системы. В этом Глебыч неожиданно для себя стал находить еще большее удовольствие, чем раньше. Он ведь всегда любил метро. И московское, и киевское, и даже питерское, хотя Питер как город недолюбливал.

Поиски не привели ни к чему. Всю зиму и почти всю весну Глебыч жил надеждой на встречу, но ни с кем из Гениев так и не столкнулся.

Он продолжал поиски и боялся только одного.

Что его сознательно избегают.

А вскоре произошло то, что рано или поздно происходит со всеми: у Глебыча умерла мама.

Ей было уже восемьдесят три года; невзирая на возраст Виктория Ильинична до последних дней оставалась бодрой и деятельной старушкой - с поправкой на возраст, конечно. В магазины ходила сама, готовила сама. В общем, никого и ничем не обременяла. Глебыч, наверное, внутренне давно был готов к смерти мамы, потому что ощутил лишь стылую пустоту и тихую горечь. Сестра, видимо, испытывала то же, потому что никаких истерик и криков на похоронах не случилось - только слезы и нескрываемая печаль. Печаль по человеку, прожившему большую и правильную жизнь и ушедшему только потому, что все мы рано или поздно уходим. Несколько дней после похорон Глебыч ходил подавленный. Он вдруг поймал себя на мысли, что последние годы очень редко виделся с мамой. Изредка забежал подкинуть денюжат к ее скудной пенсии, о себе не рассказывал (да и нечего было рассказывать), на вопросы отвечал односложно и торопился бежать дальше — дела. Виктория Ильинична так и не дождалась невестки и внуков от непутевого сына-одиночки. Хорошо хоть у сестры семья вполне сложилась: молодчина муж, четверо детей...

На десятый день после смерти Виктории Ильиничны позвонила сестра, попросила прийти в мамину квартиру. Глебыч догадывался зачем.

Он прекрасно знал текст завещания. Все пополам. Сбережений у родителей никаких не было, стало быть, речь шла только об имуществе. О двухкомнатной квартире в Кунцево и нехитром ее убранстве.

Глебыч ехал в Кунцево, не замечая ничего вокруг. Глядел невидящими глазами в пустоту и заранее обдумывал, что скажет сестре.

Ни к чему этот мещанский дележ. У сестры четверо детей, живут в неплохой трешке на Нагатинской, ко шесть человек для трехкомнатной квартиры все же слишком. Тем более старшие девки-близняшки здоровенные уже, вымахали выше Глебыча. Стройные, длинноногие и, что приятно, не без масла в голове. Заканчивают школу, пли, как это теперь у них называется, колледж. А поступать наострились не куда-нибудь, а во

МГИМО.

А на другой чаше весов Глебыч, старый пень-одиночка. На плечи - сороковник, за душой - ничего путного. Ну, несколько сотен статей, ну десяток убойных репортажей. Своим горбом заработанная квартирка - двухкомнатной совестно назвать. Типичная однушка с дополнительной стеной-перегородкой. И ванна сидячая. В общем, холостяцкая берлога, стены в разводах и драный линолеум на балконе...

«Нечего тут обсуждать, - подвел черту под недолгими раздумьями Глебыч. - Пусть Светка мамину квартиру продает или разменивает свою и мамину на большую. Им нужнее, как ни крути. А я перебыюсь...»

Это решение зрело в Глебыче давно, лишь сейчас он осмелился оформить его в слова, пусть даже произнесенные только мысленно. Впрочем, через какой-нибудь час он скажет их вслух и никогда не пожалеет об этом.

А из вещей поиросит только старинный письменный стол, любимое папино кресло и книги. И все.

Отцовские часы и бритва уже лет пятнадцать как хранились у Глебыча.

Теперь кресло, стол... вот и вся овеществленная память. А еще надо будет как-нибудь зайти к сестре с гостинцами для младшеньких, с бутылкой и посвятить вечер просмотру фотографий. Начиная с самых старых, пожелтевших от времени, с трогательными надписями на обороте.

Погруженный в себя Глебыч доехал до «Кунцевской» и так и не заметил, что на схеме метро Арбатско-Покровская линия стала длиннее. После «Щелковской» значилась станция «Гольяново».

Не заметил. Не до того ему было сейчас.

Телефонный звонок выдернул Глебыча из похмельного утреннего сна.

Вчера со Светкой и ее мужем все обговорили, Глебыч своего решения не изменил. Сестра расплакалась... В общем, пообщались еще немного, а

потом выпили. В память. Совсем немного.

Но Глебыч отчего-то захмелел. Не слишком, но дома достало сил только раздеться и, примостив у койки запасенную бутылку минералки, тихо отключиться. Наверное, это действительно были опустошение и усталость, а не опьянение.

- Алло! - сказал Глебыч в трубку и закашлялся.

- Поздравляю, - донеслось в ответ. - Все-таки я был прав, что не списал тебя со счетов...

- Секундочку, - сдавленно всхрипнул Глебыч, отложил трубку и потянулся к минералке. Только с наслаждением выпив граммов триста, он смог заставить себя оторваться от горлышка.

- Алло! Кто это? С чем поздравляете? Я не понял. Собеседник тихо засмеялся:

- Мы встречались в метро, коллега. Я - Гений Калужско-Рижской. Полагаю, нам следует встретиться и поговорить. Ты в самом деле новичок и в самом деле ничего еще не соображаешь.

Сон и тяжесть в голове безвозвратно унеслись прочь, словно последний поезд во втором часу ночи с конечной станции.

- Встретиться? Конечно! Где?

Гений Калужской фыркнул и рассмеялся:

- Что значит - где? Разумеется, в метро!

- На какой станции?

- На новой. Недалеко от тебя. Ты поймешь, только на схему взгляни внимательнее. Выезжай, я там буду минут через двадцать.

Следом из телефона донеслись короткие гудки.

Глебыч озадаченно отнял трубку от уха. А мгновение спустя до него дошло. Он кинулся к компьютеру; пока дозванивался до провайдера и входил в сеть - нетерпеливо притопывал ногой.

А еще минутой позже, разглядывая свежую схему с www.metro.ru,

догадался куда ехать.

На станцию «Гольяново», конечную Арбатско-Покровской ветки. Открытую, как утверждала информашка с сайта, в шестьдесят пятом, через два года после «Щелковской». Выходы со станции располагались в районе Хабаровской, Уссурийской и Алтайской улиц.

До входа в метро Глебыч домчался в рекордные семь минут. Поезд почему-то еле-еле полз; а возможно, Глебычу это только казалось. Но так или иначе проехали «Измайловскую», «Первомайскую»... На «Щелковской» никого не попросили из вагона.

Этот перегон казался бесконечным. Но закончился и он: приехали в «Гольяново». Глебыч жадно заозирался.

Внешне станция выглядела, как большинство открытых в шестидесятые: хрущевский аскетизм, отсутствие дорогих отделочных материалов.

Типичная «сороконожка»: два ряда колонн поддерживают свод, кафель на стенах и колоннах; ни тебе мрамора, ни тебе гранита.

Зато до МКАДа рукой подать...

Глебычу всегда казалось: лучше уж такая станция метро рядом с домом, чем никакой.

Он отошел от поезда в центр зала и огляделся. Пассажиры двумя потоками спешили к выходам в торцах станции. Меньше чем через минуту Глебыч остался в центре один.

«Наверное, - подумал он, - Гений Калужской еще не приехал...»

Но не успел Глебыч додумать, как из-за колонны показался тот самый парень, виденный когда-то на «Площади Революции». Одет он был снова в джинсы и кожаную куртку; на этот раз Глебыч отметил еще и высокие ботинки на рифленой подошве.

Парень приблизился и протянул руку:

- Привет! Меня зовут Костя.

- Глебыч, - представился Глебыч.

- А имя?

- Вообще-то Олег... Но все зовут Глебычем. Я привык...

- Ладно, Глебыч так Глебыч.

Станция постепенно заполнялась пассажирами, ожидающими поезда в сторону «Щелковской». Тот факт, что мимо Гениев Подземки все проходили словно мимо пустого места, Глебыча уже давно не удивлял.

- Ты действительно человек? - со странной интонацией спросил Костя.

Глебыч слегка удивился: а кем он еще может быть? Но все же решил, что просто не понимает какой-нибудь важной мелочи и переспросил:

- В каком смысле?

- В прямом, - не меняя интонации ответил Костя. - В самом прямом.

Кем ты был до того, как завладел визиткой?

- Журналистом, - пожал плечами Глебыч. - Я и сейчас журналист...

- То есть, - подытожил Костя, - обычным человеком?

- Ну, да...

- Невероятно, - покачал головой Костя. - Такого еще не случалось.

Наверное, Глебыч поглядел на собеседника так жалобно, что тот поверил. Поверил и стал объяснять:

- Мы не люди, Глебыч. Мы - духи. Духи метро, гении новой стихии. Духи, джинны, гении, элементали - люди придумали нам много названий.

Когда-то мы властвовали лишь четыремя природными стихиями - огнем, водой, воздухом и землей. Вы, люди, сумели создать новые стихии, такие, например, как метро, комбинаторные. Какая-то часть духов стала осваивать их, в основном молодежь. Мы, Гении московской подземки, потомки этих первопроходцев.

Наверное, у Глебыча сделалось нехорошее лицо. Он был человеком сугубо рациональным, в летающие тарелочки, лох-несское чудовище и

прочий экзорцизм не верил ни грамма. Поэтому слова Кости не мог воспринять вот так с ходу. Невзирая на то, что сам умел проходить сквозь сомкнутые двери вагонов или перепрыгивать из вагона в вагон прямо на ходу.

- Тебе ли не верить... - усмехнулся Костя.

И взлетел. Просто и естественно взмыл под свод станции, а потом нырнул внутрь колонны. Несколько секунд - и он медленно всплыл из-под платформы, снова уравнившись с Глебычем.

- Собственно, ты ведь тоже все это умеешь.

- Да, - пробормотал Глебыч. - Глупо... Но ты ведь сам сказал, что я всего лишь человек. Мне трудно поверить в подобное.

- А ты не верь, - пожал плечами Костя. - Просто прими. Законы стихий непостижимы, однако это не мешает им быть незыблемыми.

- Ладно. - Глебыч вздохнул и нахмурился. - Лучше расскажи, что за чудеса с возникающими и исчезающими станциями?

- погоди, - остановил его Костя. - Сначала объясни, как к тебе попала визитка. Обычно Гений может стать хозяином линии, только победив прежнего хозяина. Я не верю, что Маркуса победил простой человек.

- Не помню. - Глебыч виновато развел руками. - Точнее, не знаю. Я однажды... заснул в метро. А когда пришел домой - в кармане нашлась эта визитка.

Костя несколько долгих секунд пристально глядел Глебычу в глаза.

Потом недоверчиво покачал головой:

- Не понимаю. По-моему, это невозможно. Но куда подевался Маркус? Может быть, он сам отдал тебе визитку?

- Не помню, - беспомощно развел руками Глебыч. - Может быть.

- Н-да. - Костя громко щелкнул пальцами. - Ладно, тогда слушай. Суть вот в чем: метро, как и всякая стихия, непостоянно. Его облик напрямую зависит от нас, Гениев Подземки. В особенности от хозяев линий, линий

реально существующих или ирреально существующих. Полной карты, я так понимаю, у тебя нет?

Глебыч отрицательно замотал головой.

- Вот, гляди. - Костя показал Глебычу глянцевый лист плотной бумаги, а возможно, пластика. На листе была изображена сложнейшая схема, состоящая из пересекающихся разноцветных линий и точек-станций с названиями. Центром этой схемы служила хорошо знакомая Глебычу схема московского метрополитена; незнакомые компоненты были обозначены контурами, как строящиеся.

- Это полная схема нашей стихии. Частично она существует реально - это то, что могут видеть люди и чем они могут пользоваться как транспортным средством. Остальное - ирреальная часть. Во власти хозяев линий перемещать отдельные станции или линии целиком из реальности в ирреальность и наоборот. Но сделать и то, и другое довольно сложно. Причем перенос из ирреальности в реальность в десятки раз сложнее, чем в обратном направлении. К сожалению, в Москве большинство хозяев линий большие... как бы это сказать помягче... Нехорошие они духи, короче. Лишь некоторые, такие, как я или Гений Серпуховской линии, пытаются увеличить реальную составляющую стихии. Большинству просто наплевать - живут как хотят. Самые замшелые, вроде Гениев Солнцевской или Митино-Бутовской, перетащили свои линии в ирреальность целиком.

- Знаешь, - перебил Костю Глебыч, - а я как-то встретил двоих Гениев на «Автозаводской». Один костлявый такой, как вобла, а второй жирный, на херувима похож.

- А, - Костя брезгливо поморщился, - как же, как же. Балласт. Сухой - это Герман с Сокольнической линии. Что с «Воробьевыми горами» было, сам знаешь. А херувим вообще мурло мурлом... Хозяин Среднего Кольца.

Тебе оно известно под именем Каховская линия... Тьфу. Линия! Три станции, два перегона! Сказать стыдно. Кстати, перегон «Улица

Подбельского» - «Черкизовская» Герман у нашего херувима лет десять назад в карты выиграл...

- Неужели... все так безнадежно? - тихо спросил Глебыч. - Получается, в Москве метро скоро исчезнет совсем?

- Не думаю, - покачал головой Костя. - Я, например, сделаю все, чтобы этого не позволить. И я не одинок, можешь не сомневаться. Именно поэтому я страшно обрадовался, когда ты вытащил из ирреала «Маросейку». Поверь, вытащить из ирреала станцию внутри Малой Кольцевой - это... это... Это силища неимоверная. Последней, если я не ошибаюсь, вернули «Горьковскую», которая нынче «Тверская». В общем, когда вернулась «Маросейка», я решил, что у нас появился союзник - могучий, сильнее нас.

- Почему сильнее?

- Да потому что я не могу вернуть станцию «Якиманка» уже лет двадцать... Это на пересечении Калужской и Серпуховской линий, с пересадкой на «Полянку». Вернон с Калининской не может восстановить «Остоженку», сопряженную с «Кропоткинской». Боря с Люблинской достаточно быстро вернул кусок от «Чкаловской» на юг, а внутрь Малой Кольцевой - как отрезало. Не получается, слаб.

- Значит, - угрюмо заключил Глебыч, - теперь от меня напрямую зависит существование Арбатско-Покровской? От моих поступков? От того, веду я себя как скотина или как человек?

Костик невесело улыбнулся:

- Если бы все было так просто... Сунул бомжу сто баксов - конечная станция. Вынул мальчонку из-под поезда - станция «Маросейка»... Увы. Не от поступков все зависит. А от того же, от чего зависят сами поступки. От помыслов. От устремлений. Проход из ирреала нельзя купить подачкой, его можно только выстрадать. По-честному. Искренне.

Глебыч некоторое время молчал.

- Прости меня, Костя... За «Маросейку». Я ее верну. Обязательно верну, вот увидишь.

- Верю, - серьезно отозвался Гений Калужской. - Во, поезд подходит!

Поехали я тебя с нашими познакомлю! Бран с Серпуховской, Верной, Борька! Отличные ребята!

- Поехали! - загорелся Глебыч и направился к поезду. Прямо сквозь облицованную плиткой колонну.

- Скажи, Костя, - обратился он к духу подземки через несколько секунд, - а если мы, скажем, напьемся по поводу возвращения «Остоженки», «Якиманки» или той же «Маросейки», это будет плохо? Мы не навредим нашей стихии в реальности?

- Если ничего дурного не натворим - не навредим.

- Тогда давай так и сделаем, а? В смысле, напьемся, кто бы первым свою станцию ни вернул?

- А давай! - залихватски махнул рукой Костя.

* * *

Бран, Верной и Борис и вправду оказались мировыми ребятами, невзирая что духи. Глебыч влился в их компанию легко и естественно, как встает на свое место недостающая деталька паззла.

И они напились - правда, раньше, чем собирались: весной 2003-го, когда на Арбатско-Покровской линии открылась станция «Парк Победы». За два года до переименования «Измайловского парка» в «Партизанскую», за три до возвращения «Якиманки», за пять - до «Остоженки» и «Российской» и за девять - до второго на памяти Глебыча пришествия из ирреала станции «Маросейка».

май 2003

Москва - Николаев